

Centraal Planbureau

CPB Achtergronddocument | 24 december 2014

Succes als startende zelfstandige

Nicole Bosch

Inhoud

- 1 Inleiding—4
- 2 Arbeidsmarkt Ouderen—6
- 3 Data en onderzoeksmethode—9
 - 3.1 Arbeidsmarktpanel—9
 - 3.2 Methode—9
- 4 Wie starten er als zelfstandige?—10
 - 4.1 Inleiding—10
 - 4.2 Herkomst starters—11
 - 4.3 Kenmerken—13
 - 4.4 Verschil tussen jong en oud—13
 - 4.5 Interpretatie van de resultaten—15
- 5 Hoe succesvol is starten als zelfstandige?—16
 - 5.1 Inleiding—16
 - 5.2 Succes—16
 - 5.3 Verschil in succes tussen jong en oud—19
 - 5.4 Kenmerken en succes—21
 - 5.5 Interpretatie van de uitkomsten—24
- 6 Samenvatting en conclusie—25

- Appendix A Data—29

- Appendix B Methode—32

- Appendix C Resultaten basis—33

- Appendix D Resultaten leeftijd—36

- Appendix E Gevoeligheidsanalyse—40

1 Inleiding

Gezien de problemen van ouderen op de arbeidsmarkt kan zelfstandig ondernemerschap een alternatief zijn om actief te blijven op de arbeidsmarkt. Ouderen werken vaak al lange tijd bij dezelfde werkgever en bij baanverlies is een nieuwe baan niet snel te vinden. Het aandeel langdurige werklozen is dan ook hoog. Starten als zelfstandige is in die situatie een mogelijkheid. Onder de groep zelfstandigen zijn relatief veel ouderen (Bosch et al., 2012). Over de kansen om als oudere (ex-)werknemer zelfstandige te worden en te blijven en de kenmerken die de kansen bepalen, is echter nog weinig bekend.

Om te beoordelen of zelfstandig ondernemerschap een duurzaam alternatief is, is niet alleen de kans om op latere leeftijd te starten van belang, maar ook de kans om door te gaan en de gemaakte winst. De beschikbaarheid van een nieuw longitudinaal administratief databestand (Arbeidsmarktpanel 1999-2009) maakt het mogelijk alle drie voor het eerst voor Nederland te analyseren.

De aanleiding van dit onderzoek is het relatief hoge aandeel zelfstandigen onder werkende ouderen. Dit kan allereerst komen doordat veel oudere zelfstandigen onlangs gestart zijn, maar ook door zelfstandigen die in het verleden begonnen en nog steeds zelfstandige zijn. Een derde mogelijkheid is dat zelfstandigen later met pensioen gaan dan werknemers. Een vierde reden waarom ouderen vaker zelfstandige zijn dan jongeren, is dat zij mogelijk niet vaker starten, maar langer doorgaan dan jongeren. Dit onderzoek richt zich op het verschil in starten en doorgaan tussen jongeren en ouderen.

Dit onderzoek zoomt in op startende zelfstandigen en volgt hen over de tijd. Dit verschilt van eerdere onderzoeken waarin alle zelfstandigen worden onderzocht zonder onderscheid te maken naar de duur van het ondernemerschap. De invloed van bijvoorbeeld leeftijd kan anders uitpakken op de kans om te starten, dan op de kans om zelfstandige te zijn als nu vooral jongeren starten terwijl dat voorheen vooral ouderen waren.

Het onderzoek beoogt inzicht te geven in de invloed van kenmerken op het succes als zelfstandige. Het onderzoek richt zich op alle zelfstandigen, zowel met als zonder personeel. Een aparte analyse voor zzp'ers is met deze data niet mogelijk. Een vergelijking tussen ouderen en jongeren geeft een indicatie hoe duurzaam starten is. Meer specifiek komen drie vragen aan bod: (1) Wie starten er en welke kenmerken zijn daarvoor bepalend?; (2) Hoe succesvol is starten en welke kenmerken dragen bij aan een langere duur en een hogere winst?; en (3) In hoeverre verklaren starters het hoge aandeel zelfstandigen onder ouderen?

Het onderzoek leidt tot de volgende inzichten. Ten eerste, jongeren starten vaker dan ouderen. Ten tweede, opleiding en arbeidsmarktpositie zijn de meest bepalende factoren voor zowel de startkans, als de slaagkans, als de winst. Ten derde, het hoge aandeel oudere zelfstandigen komt niet door het hoge aandeel starters onder ouderen. Oudere zelfstandigen zijn veelal in het verleden al voor zichzelf begonnen en zijn dat nog steeds. Ten slotte, meer

dan voor jongeren lijkt zelfstandig ondernemerschap voor een kleine groep startende ouderen een alternatieve optie om enig inkomen op de arbeidsmarkt te verwerven.

De opzet van dit paper is als volgt. Allereerst brengen we de arbeidsmarktpositie van ouderen en het hoge aandeel zelfstandigen onder oudere werkenden in kaart (hoofdstuk 2). Op basis van gegevens van het Arbeidsmarktpanel (hoofdstuk 3) kijken we eerst naar de kansen om te starten (hoofdstuk 4). Vervolgens kijken we naar het succes om te starten als zelfstandige (hoofdstuk 5). We sluiten af met een samenvatting en conclusie (hoofdstuk 6).

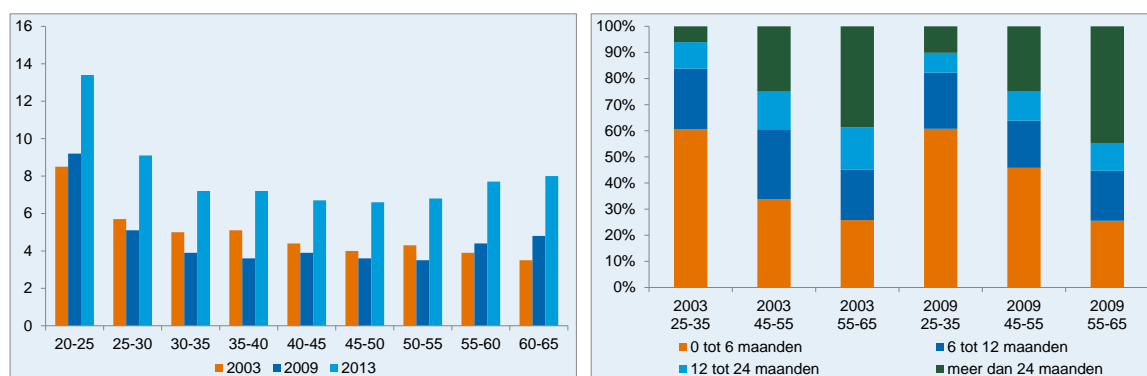
2 Arbeidsmarkt Ouderen

De arbeidsmarkt voor ouderen kenmerkt zich door een lage werkloosheid onder ouderen, een hoge werkloosheidsduur en een lange baanduur (dezelfde werkgever). Veel werkende ouderen zijn zelfstandige. Deze paragraaf laat zien dat zelfstandig ondernemerschap een relevante optie is voor ouderen om actief te blijven op de arbeidsmarkt.

Ouderen niet vaker werkloos, maar wel lang werkloos

Het gemiddelde werkloosheidspercentage van 45-55-jarigen ligt rond de 4,2% in 2003, enigszins hoger dan in 2009 (3,6%) en flink lager dan in 2013 (6,7%) (Figuur 2.1, links). De werkloosheidspercentages schommelen met leeftijd, maar de verschillen zijn - met uitzondering van de jongste leeftijdsklassen - niet groot. Na 2009 is door de crisis de werkloosheid onder jongeren flink opgelopen. De jongste leeftijdsklassen, 20-30-jarigen, zijn het vaakst werkloos. De groep 55-65-jarigen is het minst vaak werkloos in 2003, maar hun percentage stijgt tot 4,6% in 2009 en is daarmee hoger dan de groep 35-55-jarigen. Hoewel oudere werkenden niet altijd vaker werkloos zijn dan jongeren, zijn zij veelal langdurig werkloos (Figuur 2.1, rechts). Van alle 55-65-jarige werklozen is meer dan de helft langer dan een jaar werkloos en 40% zelfs langer dan twee jaar. Dit contrasteert sterk met de jongere groepen. Van de groep 25-35-jarigen is minder dan 20% langer dan een jaar en minder dan 10% langer dan twee jaar werkloos.

Figuur 2.1 Werkloosheid^a (links) en werkloosheidsduur (rechts), per leeftijdsgroep, 2003 en 2009

^a EBB, Statline.

Ouderen werken lang bij hetzelfde bedrijf

In vergelijking met andere OESO-landen werken Nederlandse werknemers gemiddeld lang bij een bedrijf (zie Tabel 2.1). Van alle 55-64-jarigen werkt 75% al meer dan tien jaar bij een bedrijf, tegenover een Europees gemiddelde van 63%. Alleen in Italië en België is het aandeel onder 55-64-jarigen hoger (79% en 76%). Werknemers die lang bij hetzelfde bedrijf werken, bouwen veel bedrijfsspecifieke kennis op, kennis die in een volgende baan niet altijd van pas komt. Dit kan een deel van de verklaring zijn waarom oudere werklozen met lange baanduren moeilijker een nieuwe baan vinden (Deelen et al, 2014). Een andere verklaring is dat de lonen van ouderen zijn mee gestegen met de baanduur en niet met de productiviteit.

Het accepteren van een nieuwe baan met een loon dat gebaseerd is op de lagere productiviteit, is onaantrekkelijk. Voor de periode 1999-2005 stegen de lonen in Nederland sterk met de baanduur (Deelen, 2012).

Tabel 2.1 Aandeel werknemers (mannen) met een baanduur van ten minste 10 jaar, per leeftijdsgroep, 2009

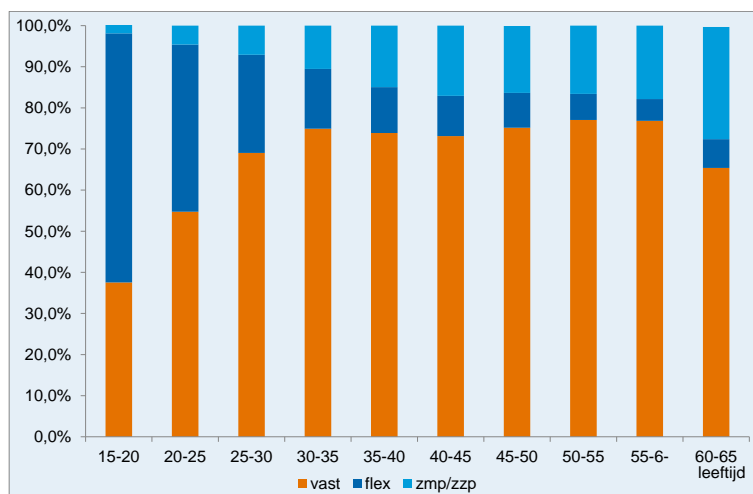
Leeftijd	20-29	30-44	45-54	55-64	Totaal
Land					
Australië	0,02	0,19	0,39	0,46	0,22
Korea	0,00	0,21	0,41	0,26	0,22
Mexico	0,06	0,30	0,50	0,50	0,25
Denemarken	0,01	0,21	0,43	0,57	0,27
Canada	0,02	0,25	0,51	0,53	0,28
IJsland	0,04	0,24	0,44	0,54	0,28
Verenigd Koninkrijk	0,04	0,30	0,48	0,51	0,30
Hongarije	0,02	0,30	0,49	0,53	0,31
Ierland	0,03	0,31	0,58	0,67	0,32
Noorwegen	0,01	0,26	0,52	0,69	0,33
Polen	0,02	0,37	0,55	0,55	0,33
Zwitserland	0,03	0,28	0,52	0,68	0,33
Spanje	0,03	0,32	0,62	0,72	0,37
Tsjechië	0,03	0,40	0,57	0,60	0,38
Finland	0,01	0,33	0,60	0,72	0,38
Luxemburg	0,00	0,38	0,67	0,74	0,42
Nederland	0,04	0,36	0,63	0,75	0,42
Portugal	0,06	0,43	0,66	0,70	0,42
Oostenrijk	0,06	0,44	0,69	0,75	0,43
België	0,02	0,40	0,69	0,79	0,43
Frankrijk	0,03	0,42	0,69	0,75	0,43
Duitsland	0,05	0,41	0,65	0,74	0,43
Italië	0,04	0,40	0,67	0,76	0,45
Gemiddelde (ongewogen)	0,03	0,33	0,56	0,63	0,35

Bron: OESO StatExtracts.

Hoog aandeel oudere zelfstandigen

Het aandeel zelfstandigen van alle werkenden is het grootst onder 60-64-jarigen (zie Figuur 2.2). Dit kan komen doordat ouderen vaker starten als zelfstandige dan jongeren, of doordat oudere werknemers vaker uitstromen naar (vroeg-)pensioen dan oudere zelfstandigen. Per werkende oudere zijn er dan meer oudere zelfstandigen (noemereffect). Er zijn inderdaad studies die aantonen dat (Nederlandse) zelfstandigen later met pensioen gaan dan werknemers (Hochguertel, 2010). Voor het achterhalen van de reden van het hoge aandeel is het daarom noodzakelijk om naar de instroom en uitstroom te kijken.

Figuur 2.2 Verdeling werkgelegenheid, van alle werkenden, 2009

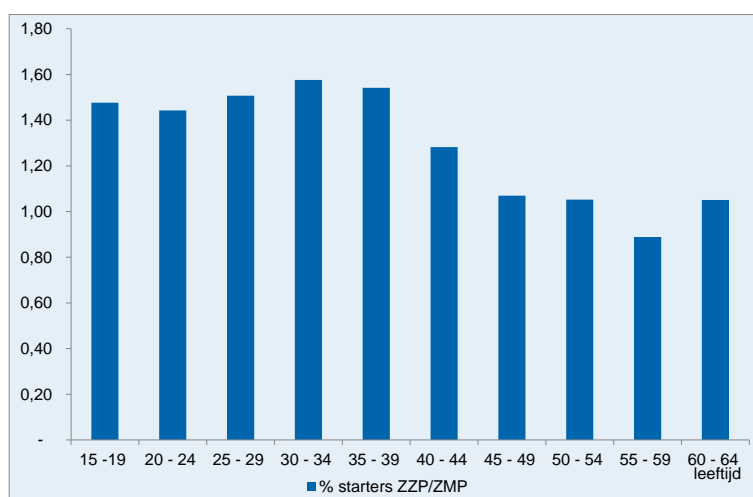

Bron: Statline

Laag aandeel oudere starters in vergelijking met de VS

Het aandeel starters neemt af met de leeftijd (Figuur 2.3). De cijfers zijn afkomstig uit de EBB. Door de panelopzet kunnen mensen over de tijd gevolgd worden. Een starter is iemand die tussen twee peilmomenten (oktober) een switch maakt van niet-zelfstandige naar zelfstandige. Alleen rond leeftijd 60-64-jaar ligt het aandeel starters wat hoger. Vermoedelijk komt dit doordat oudere werknemers met (pre)pensioen gaan. Het is interessant om deze cijfers te vergelijken met andere landen. Er zijn echter naar ons weten geen internationale cijfers over startkansen van verschillende leeftijdsgroepen behalve voor de VS. In vergelijking met de VS is het aandeel starters in Nederland laag (circa 1% voor de groep 50-65-jarigen). In de VS is van alle zelfstandigen ouder dan 50 jaar, ongeveer een derde begonnen na hun 50-ste (Zissimopoulos en Karoly, 2007).

Figuur 2.3 Aandeel starters per leeftijdsgroep (werkenden en niet-werkenden), EBB 2001-2009

Bron: EBB, eigen berekeningen. Starters met en zonder personeel.

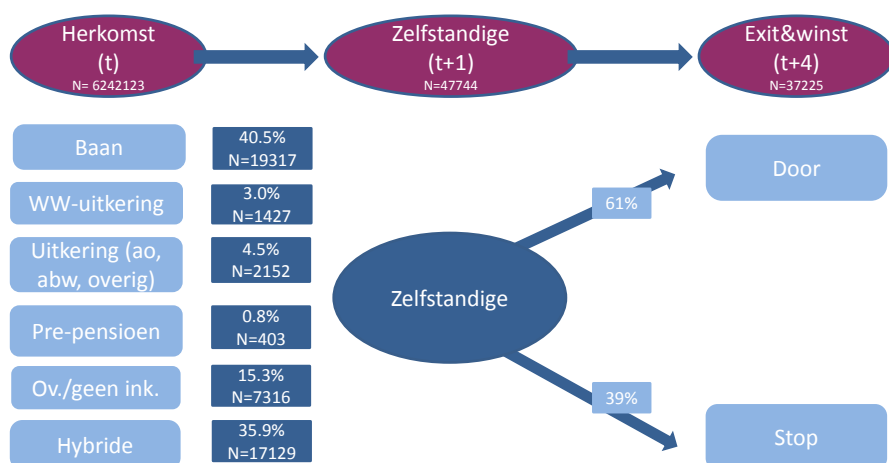
3 Data en onderzoeksmethode

3.1 Arbeidsmarktpanel

Het Arbeidsmarktpanel 1999-2009 is het grootste Nederlandse databestand waarmee transitie van en naar zelfstandig ondernemerschap geanalyseerd kunnen worden. De steekproef bestaat uit ruim 1 miljoen personen (ruim 10% van de bevolking). Het bestand bevat informatie over belangrijke achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, opleiding, woonregio en huishoudsamenstelling. Een groot voordeel van de data is de beschikbaarheid van (fiscale) inkomens van alle inkomensbronnen (winst, loon, uitkering). Op basis van deze inkomensbronnen maakt het CBS een indeling in sociaaleconomische positie. Op basis van de CBS-indeling definiëren we een zelfstandige (zie Appendix A Data). De gemiddelde kenmerken van starters en niet-starters verschillen (zie Tabel A1 in Appendix A).

3.2 Methode

Figuur 3.1 Schematische weergave onderzoek incl. hybride starters

Het panelement maakt het mogelijk om mensen te volgen over de tijd (zie Figuur 3.1). We starten in periode t op het moment dat mensen kunnen kiezen voor 'zelfstandige' het jaar erop (t+1). Vervolgens schatten we voor de jaren erna of zij nog dezelfde keuze hebben gemaakt en indien zij nog zelfstandige zijn, wat dan de gemiddelde winst is.

In de volgende hoofdstukken analyseren we de onderzoeksvragen. Allereerst analyseren we de beslissing om te starten als zelfstandige (hoofdstuk 4). Vervolgens onderzoeken we in hoeverre achtergrondkenmerken samenhangen met succes (hoofdstuk 5). We houden rekening met achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, geslacht, opleiding, kinderen, partner, jaar, herkomst, sector (werkend) en startpositie. Met regressietechnieken proberen we de

invloed van één kenmerk op de kans te isoleren (zie Appendix B). Zo meten we het effect van bijvoorbeeld leeftijd op de kans om zelfstandige te worden en houden daarbij rekening met andere kenmerken waarop ouderen van jongeren verschillen. Het aldus gemeten effect geeft echter geen oorzakelijk verband tussen leeftijd en startkans. We kunnen wel stellen dat jongeren vaker zelfstandige worden dan ouderen, maar niet dat dit veroorzaakt wordt door de leeftijd. Voor een oorzakelijk verband zouden we ook rekening moeten houden met niet-waargenomen factoren zoals risicobereidheid. Het kan zijn dat jongeren meer bereid zijn om risico te nemen en dat dit de eigenlijke oorzaak is waardoor zij vaker zelfstandige worden.

4 Wie starten er als zelfstandige?

4.1 Inleiding

Elk jaar start 0,8% van alle personen in het Arbeidsmarktpanel als zelfstandige. Dit hoofdstuk bekijkt welke achtergrondkenmerken samenhangen met de kans om te starten.

Allereerst zoomen we in op de startpositie, omdat dit inzicht geeft in de beweegredenen om te starten. Er zijn verschillende redenen om op latere leeftijd *als zelfstandige te starten*. Ten eerste geeft een eigen bedrijf flexibiliteit in uren, waardoor men langer actief blijft. Zelfstandigen gaan later met pensioen (Hochguertel, 2010; Fuchs, 1982), maar werken minder uren en tegen een lager salaris. Het is een graduele overgang van werken naar niet-werken (Quinn, 1980). Ten tweede kan zelfstandig ondernemerschap worden gezien als noodzakelijke aanvulling op het pensioeninkomen (Zissimopoulos en Karoly, 2007). Hoewel de bijstand en de AOW een minimuminkomen garanderen, kunnen inkomsten uit eigen bedrijf wenselijk zijn om het pensioeninkomen aan te vullen. Ten derde is ondernemerschap voor werkzoekenden een alternatief voor een baan. Werkgevers zijn door korter rendement van scholing (Cörvers et al., 2011), verwachte hoge lonen in vergelijking met productiviteit en door de verwachte kosten voor ziekte en ontslag minder bereid om ouderen aan te nemen (Van Dalen et al., 2007). Mogelijk zijn ook ontslagen werknemers minder bereid om weer voor een werkgever te werken. Stimuleren van ondernemerschap onder uitkeringsgerechtigden met een startsubsidie of tijdelijke inkomensondersteuning bleek in Duitsland succesvol (Caliendo en Kritikos, 2010; Caliendo en Künn, 2011). Ten vierde kan zelfstandig ondernemerschap voor reeds werkenden aantrekkelijk zijn. Een veelgenoemd motief om te starten vanuit loondienst is zelfstandigheid (Vroonhof et al., 2008). Ook een hogere verdienste kan een motief zijn. Het voordeel van een baan is dat de werknemer recht heeft op sociale zekerheidsuitkeringen. Echter, door versoeringen in de sociale zekerheid is het voordeel van een baan minder geworden ten gunste van zelfstandig ondernemerschap (Been en Knoef, 2012).

In de literatuur bestaat consensus over de belangrijkste kenmerken die de kans op ondernemerschap verklaren. De belangrijkste kenmerken die de kans verhogen, zijn leeftijd,

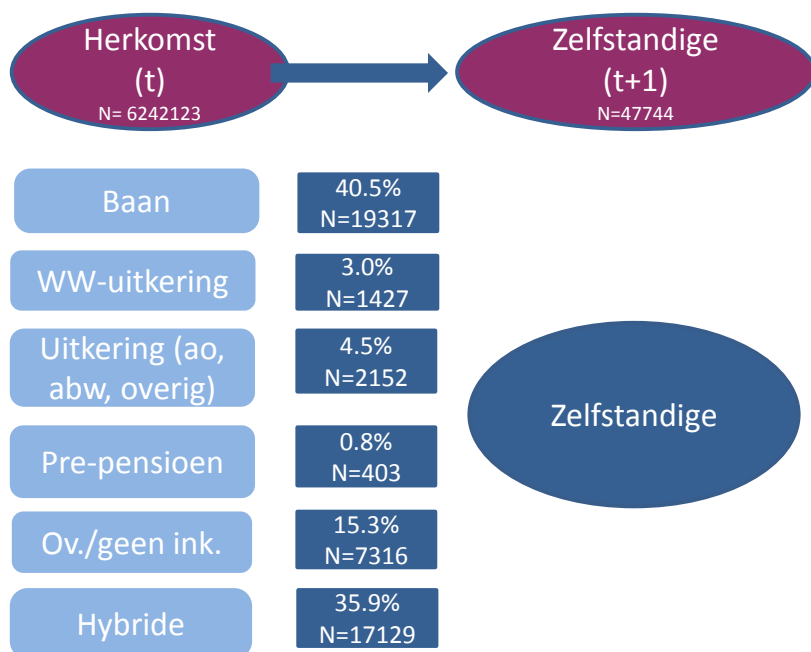
ervaring, huwelijkse staat en ondernemende ouder (Parker, 2010). Daarnaast spelen ook risicobereidheid en marktrisico een rol, maar de meting hiervan is minder goed.

De volgende paragrafen kijken achtereenvolgens naar het verschil in herkomst tussen starters (paragraaf 4.2), naar het verschil in kenmerken (paragraaf 4.3) en daarna naar de invloed van leeftijd (paragraaf 4.4). We concluderen in paragraaf 4.5 dat jongeren veelal vanuit sterke arbeidsmarktposities starten en ouderen vaak vanuit minder sterke arbeidsmarktposities.

4.2 Herkomst starters

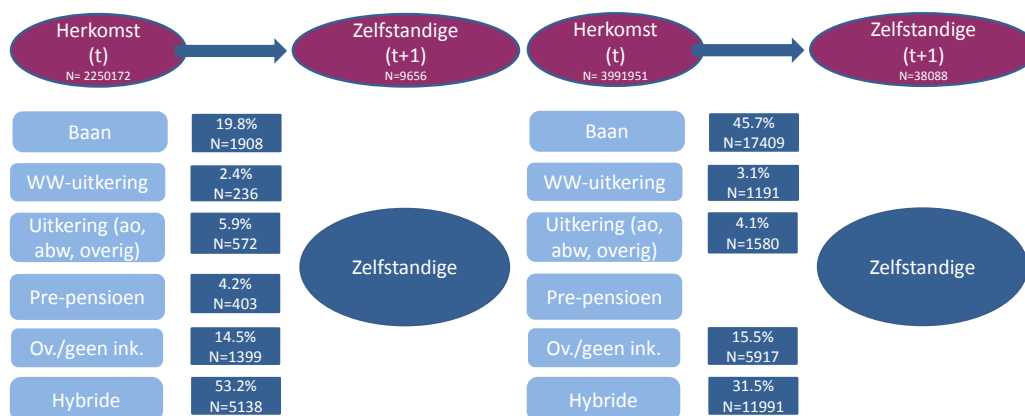
Figuur 4.1 toont de aantallen starters en van waaruit zij instromen als zelfstandige. In de onderzoeksperiode starten er ruim 47.000 als zelfstandige in 2000-2009. Op een totaal van ruim 6,2 miljoen personen in het Arbeidsmarktpanel is het aandeel starters 0,8%. De meeste starters komen vanuit een baan (40,5% van alle starters). Echter, het aandeel starters is het grootst onder WW-uitkeringsgerechtigden en personen zonder (uitkerings-)inkomen. Figuur 4.1 toont aan dat starters vaak een tweede inkomen hebben in het jaar dat ze starten. Van alle 'starters' heeft ruim een derde een jaar voor de start (neven)inkomsten uit winst. Zonder deze 'hybride starters' is het aandeel starters 0,5%.

Figuur 4.1 Herkomst starters, alle leeftijden

Bron: Arbeidsmarktpanel 1999-2009, eigen bewerkingen.

Figuur 4.2 Herkomst starters, 50-plussers (links) en 50-minners (rechts)

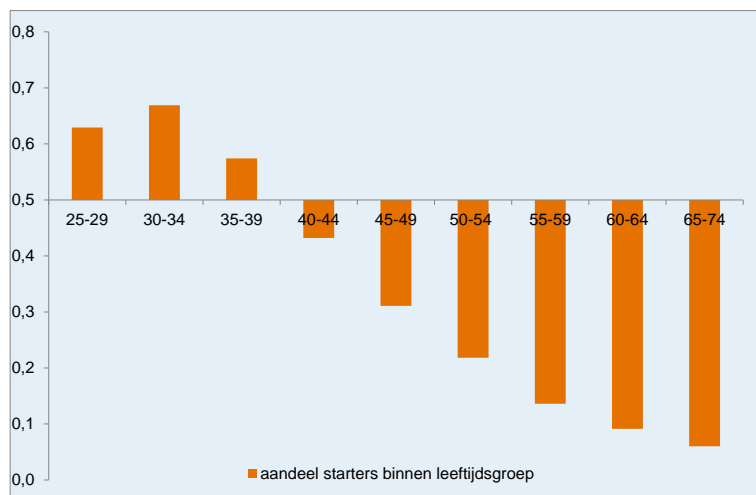

Bron: Arbeidsmarktpanel 1999-2009, eigen bewerkingen.

Ouderen starten vaak vanuit (pre)pensioen en arbeidsongeschiktheid en minder vaak vanuit een baan

De overgrote meerderheid van alle starters is jonger dan 50 jaar (ruim 38.000 personen)
 Figuur 4.2 toont de verschillen in herkomst van jongere en oudere starters. In beide groepen start het merendeel vanuit een baan, maar dit aandeel ligt veel lager bij 50-plussers (19,8%, respectievelijk 45,7%). Beide groepen starten even vaak vanuit een WW-uitkering, maar een veel groter deel van de 50-plussers start vanuit een arbeidsongeschiktheidsuitkering (3,1% respectievelijk 1%, niet getoond in figuur) en een deel (4,2%) start vanuit een inkomen uit prepensioen. Hybride starters komen vooral voor onder 50-plussers. Zij hebben een jaar voor de start zowel inkomsten uit winst als uit een andere bron. In de empirische analyse laten we deze hybride starters grotendeels buiten beschouwing en testen we in de gevoeligheidsanalyse of dit uitmaakt voor de resultaten.

Figuur 4.3 Gemiddelde aandelen starters per leeftijdsklasse (%)

Jongeren starten veel vaker dan ouderen

Gemiddeld start 0,5% van alle personen in het Arbeidsmarktpanel als zelfstandige zonder of met weinig winstinkomen in het jaar ervoor. De gemiddelde startkans voor 35-minners is 0,7%, tegenover 0,3% voor 50-plussers (zie Figuur 4.3). Jongeren starten vaker dan ouderen.

De vraag is of dit komt door leeftijd of door verschillen in andere kenmerken. Zo zijn jongeren bijvoorbeeld vaker hoog opgeleid en hebben hoogopgeleiden een grotere kans om te starten. In de regressieanalyse in de volgende paragraaf isoleren we het effect van leeftijd. Ook als we rekening houden met verschillen in andere kenmerken, starten jongeren veel vaker dan ouderen.

4.3 Kenmerken

Startkans het grootst onder jonge hoogopgeleide mannen en onder WW'ers

De kans om te starten als zelfstandige is groter voor jongeren, hoger opgeleiden en mannen (zie Tabel C1 in Appendix C). Een ongehuwd samenwonende start eerder dan iemand die getrouwd of alleenstaand is. De kans om te starten is groter voor iemand met kinderen, vooral in de leeftijdsgroep 4-11 jaar. De startkans onder Turken is hoger dan onder autochtonen of andere groepen allochtonen. De kans om te starten vanuit de WW is groter dan vanuit alle andere startposities (arbeidsongeschiktheid, bijstand, overige uitkering en pensioen) en ligt ook hoger dan starten vanuit een baan. In vergelijking met het jaar 2000 is de kans om te starten in de jaren 2001-2005 lager en in de jaren erna juist hoger. Een hogere regiowerkloosheid verkleint de kans om te starten.

Mannen met zeer jonge kinderen en vrouwen met kinderen in de basisschoolleeftijd starten vaker dan zonder kinderen

De kenmerken pakken verschillend uit voor mannen en vrouwen (Tabel C1, tweede en derde kolom). Zo is te zien dat de kans om te starten groter is voor mannen met zeer jonge kinderen, terwijl juist vrouwen met kinderen op de basisschool vaker starten dan mannen en vrouwen zonder kinderen. In het Verenigd Koninkrijk is een empirisch aangetoonde reden voor vrouwen om zzp'er te worden de mogelijke combinatie van werk en gezin (Dawson et al., 2009). Mogelijk geeft zelfstandig ondernemerschap ook Nederlandse moeders met kinderen op de basisschool de gewenste flexibiliteit.

Startkans ouderen het laagst

In Figuur 4.3 is duidelijk te zien dat de startkansen afnemen met de leeftijd. Ook als we rekening houden met verschillen in kenmerken, is de startkans onder ouderen het laagst (zie Tabel C1).

4.4 Verschil tussen jong en oud

Sommige kenmerken hebben een verschillende invloed op de startkans voor de groep jongeren vergeleken met de groep ouderen. Om hiervoor te corrigeren, nemen we interactietermen op tussen leeftijd en kenmerken of tussen opleiding en overige kenmerken. De volgende paragrafen beschrijven de resultaten van die uitgebreide specificatie. De uitkomsten zelf staan in Appendix D.

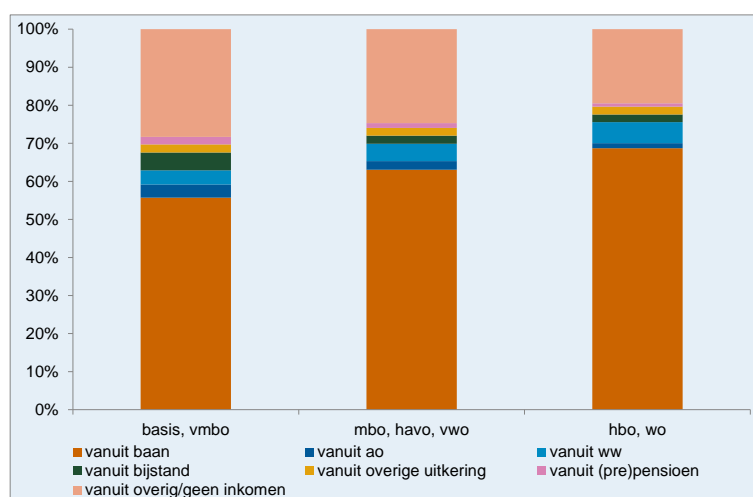
Jongere WW'ers starten vaker en oudere WW'ers starten minder vaak dan even oude werknemers, even oude bijstandsgerechtigden starten even vaak

Voor alle startposities geldt dat de kans vanuit werknemerschap het grootst is, met als enige uitzondering mannen met een WW-uitkering (Tabel C1). Mogelijk geldt dit nog sterker voor bepaalde leeftijdsgroepen. Om dit te achterhalen schatten we de invloed van de startpositie apart voor jongeren en ouderen door interacties tussen leeftijd en startpositie op te nemen (zie Tabel D1 in Appendix D). De invloed van de startpositie is sterker binnen de groep jongeren (35-49-jarigen) dan binnen de groep ouderen (50-74-jarigen). Jongere WW'ers starten vaker dan even oude werknemers. Onder de groep ouderen geldt het omgekeerde. Oudere WW'ers starten minder vaak dan oudere werknemers. Zowel onder oudere als jongere starters geldt dat arbeidsongeschikten vaker starten dan even oude werknemers. Opvallend is dat er geen verschil in startkans is tussen even oude bijstandsgerechtigden en werknemers. Bijstandsgerechtigden starten iets vaker dan werknemers en dit verschil is even groot voor alle leeftijdsgroepen. Alleen binnen de groep 45-49-jarigen starten bijstandsgerechtigden significant vaker dan werknemers.

Lager opgeleiden starten vaker vanuit arbeidsongeschiktheid en bijstand, hoger opgeleiden vaker vanuit baan of WW

De meeste starters starten vanuit een baan of overig inkomen (dat wil zeggen geen arbeidsinkomen of uitkering). Tussen hoog- en laagopgeleide starters zijn er verschillen (zie Figuur 4.4). Laagopgeleiden (basisonderwijs en vmbo) starten relatief vaak vanuit arbeidsongeschiktheid, bijstand, (pre)pensioen of overig inkomen. Hoogopgeleiden starten veelal vanuit een baan of een WW-uitkering en er zijn nauwelijks hoogopgeleiden die starten vanuit arbeidsongeschiktheid of bijstand. Ook na het corrigeren voor verschillen in andere kenmerken, zoals leeftijd, is het verschil significant (zie Tabel D2).

Figuur 4.4 Startpositie naar opleidingsniveau

4.5 Interpretatie van de resultaten

De startkansen lopen sterk uiteen voor verschillende groepen. Zo is de startkans het hoogst onder jongere hoogopgeleide mannen met een WW-uitkering en het laagst onder oudere laagopgeleide mannen met een bijstandsuitkering. Ook starten mensen met (jonge) kinderen eerder dan mensen zonder kinderen. De situatie waaruit men start geeft inzicht in de beweegredenen om te starten. Een belangrijk onderscheid is dat tussen een positieve beweegreden - kansen zien - en een negatieve beweegreden - uit noodzaak.

Het aandeel starters uit noodzaak varieert in enquêtes van een paar procent tot 40 procent. Onderzoek op basis van het EIM-panel toont dat 20% van de zzp'ers dit als enige manier zag om betaald werk te vinden. Onder die 20% gaf ruim een derde aan dat dit te maken had met werkloosheid (De Vries et al., 2011).

Dit onderzoek laat zien dat ouderen en laagopgeleiden vaker starten vanuit de bijstand en arbeidsongeschiktheid, beide posities hebben een zwakke binding met de arbeidsmarkt. Zij zullen mogelijk eerder uit noodzaak - een negatieve beweegreden - starten als zelfstandige. De flexibiliteit om bijvoorbeeld eigen uren in te delen, kan voor arbeidsongeschikten een uitkomst zijn. Van de zzp'ers die starten als zelfstandige als de enige manier om betaald werk te vinden, gaf 7% aan dat dit door gezondheidsredenen kwam (De Vries et al., 2011).

Jongeren en hoogopgeleiden starten vaker vanuit een baan, een sterke arbeidsmarktpositie. Ook is de kans groot om in geval van ontslag of afloop van een tijdelijk contract weer een nieuwe baan te vinden. Ze zien mogelijkheden als zelfstandige en geven daarvoor hun (kans op een nieuwe) baan op. Ook starten jongeren en hoogopgeleiden vaker vanuit de WW. Gezien de grote kans om als jongere of hoogopgeleide WW'er een nieuwe baan te vinden, suggereert dit resultaat dat zij kansen zien - een positieve beweegreden.¹

Naarmate werknemers ouder zijn, is de kans kleiner om zelfstandige te worden. Het hoge aandeel zelfstandigen onder ouderen komt dus niet door het grote aandeel starters onder ouderen. Dit is in overeenstemming met de bevinding van eerder onderzoek dat ouderen niet vaker starten (Dekker et al., 2013). Mogelijk zijn ouderen wel langer zelfstandig vanwege hun ervaring en hun netwerk.

In het volgende hoofdstuk bekijken we of de verschillen in kenmerken uitmaken voor het succes van deze starters.

¹ Zie ook SZW, 2013, Figuur 2.2, Monitor Arbeid, 38% van de 25-34-jarigen vindt binnen drie maanden werk.

5 Hoe succesvol is starten als zelfstandige?

5.1 Inleiding

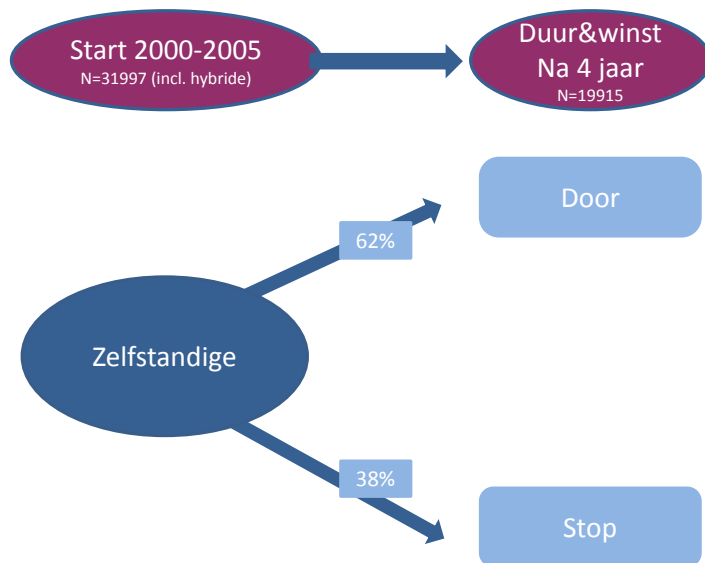
In het voorgaande hoofdstuk keken we naar de samenstelling van de starters. Dit hoofdstuk toont het vervolg, namelijk het succes als zelfstandige in termen van de slaagkansen en de winst. Ook gaan we nader in op het verschil in uitkomsten tussen jongere en oudere starters. Er zijn minder onderzoeken naar het succes van een onderneming dan naar de kansen om te starten. Een recent onderzoek suggereert dat (formele) opleiding en eerdere ervaring als zelfstandige de slaagkans vergroot en dat starten vanuit werkloosheid deze kans verkleint (Millán et al., 2012; Van Praag, 2003). Zelfstandigen met een hoge opleiding maken meer winst dan zelfstandigen met een lagere opleiding. Bovendien verdienen zij meer dan werknemers met hetzelfde opleidingsniveau (Van der Sluis et al., 2007).

De volgende paragrafen kijken achtereenvolgens naar het verschil in succes tussen starters (paragraaf 5.2), het verschil in kenmerken (paragraaf 5.3) en daarna naar de invloed van leeftijd (paragraaf 5.4). We concluderen in paragraaf 5.5 dat opleiding de meest bepalende factor is voor zowel de slaagkans als de winsthoogte. Meer in het algemeen lopen succeskansen parallel met de arbeidsmarktpositie.

5.2 Succes

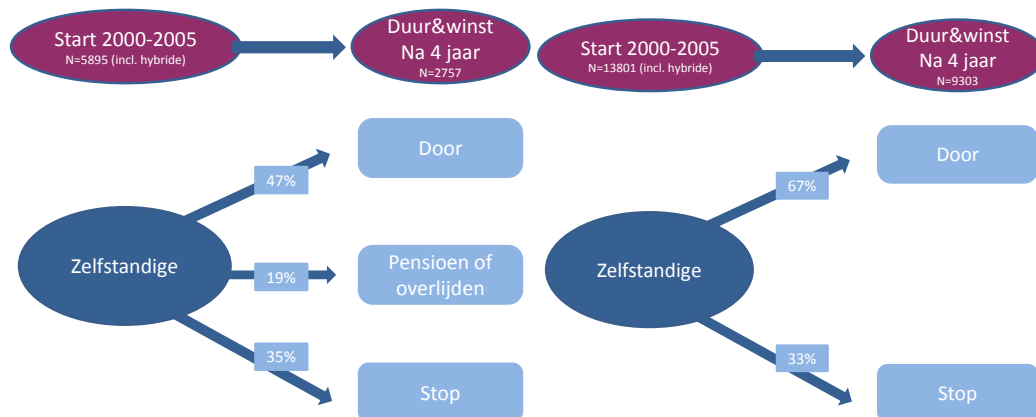
In het databestand kunnen we starters maximaal negen jaar volgen. Voor diegenen die in 2005 zijn gestart, is dit maximaal vier jaar. Van alle starters in de periode 2000-2005 is de slaagkans ongeveer 62% (Figuur 5.1). Dit percentage sluit aan bij eerdere onderzoeken naar de slaagkans van starters in de jaren 2000-2003 (Bosch, 2011; Mevissen et al. 2012; Heuts en Van den Berg, 2011). Vooral in de eerste jaren neemt de slaagkans snel af (Figuur 10). Na zes jaar is de helft van de starters gestopt.

Figuur 5.1 Succes na de start, alle leeftijden

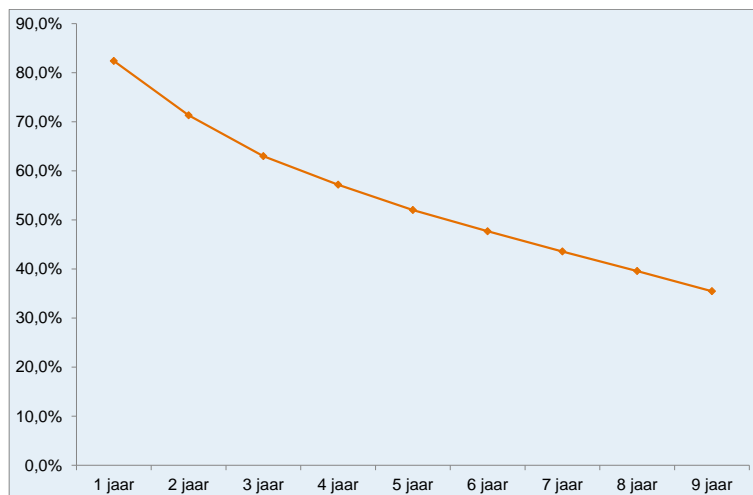
Bron: Arbeidsmarktpanel 1999-2009.

Figuur 5.2 Succes na de start, 50-plussers (links) en 50-minners (rechts)

Bron: Arbeidsmarktpanel 1999-2009.

Figuur 5.3 Slaagkansen (starters 2000-2009)

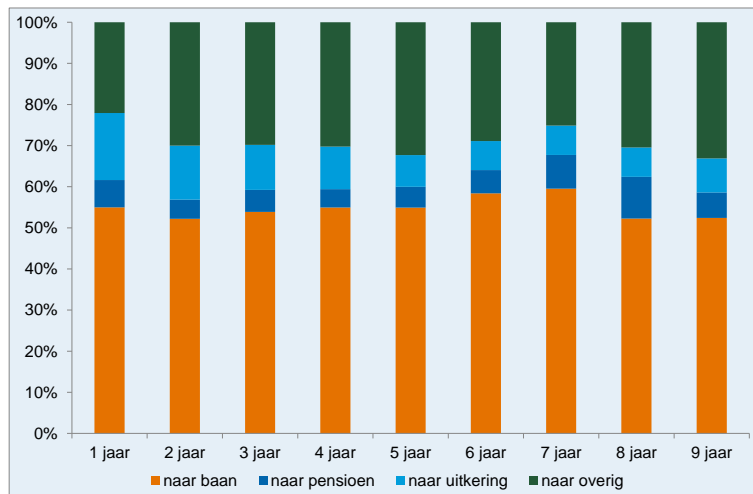

Noot: Op basis van gerealiseerde slaagkansen, N=26 238. Bij uitstroom naar pensioen is stopvariabele gelijk aan 1.

Uitstroom naar baan komt het vaakst voor

Ruim de helft van de starters die stoppen, gaat in loondienst (zie Figuur 5.4). Een klein deel gaat met pensioen (circa 10%) of ontvangt een uitkering (circa 7-15%). Een relatief groot deel van de stoppers ontvangt geen arbeidsinkomen of uitkering. De aandelen van de verschillende uitstroomcategorieën voor alle starters samen zijn redelijk stabiel over de tijd. Dit gaat niet meer op als er een onderscheid gemaakt wordt naar leeftijd van de starters (paragraaf 5.2).

Figuur 5.4 Jaarlijkse uitstroom naar verschillende categorieën

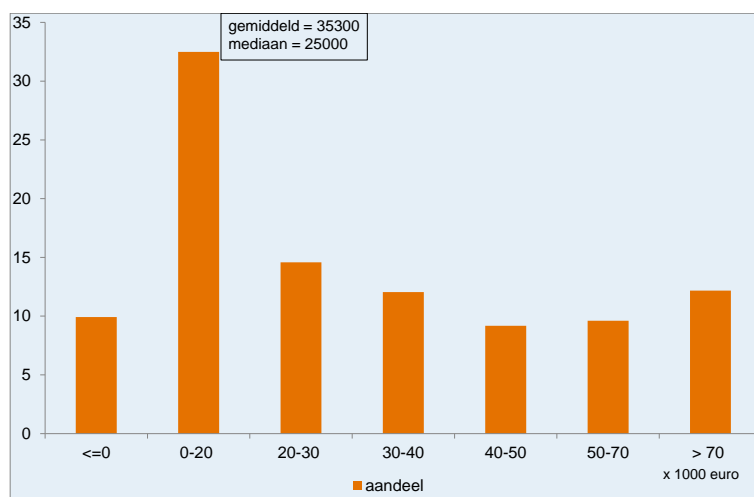

Bron: Arbeidsmarktpanel, N=11790.

Winst gemiddeld rond modaal inkomen, grote spreiding rond gemiddelde

De gemiddelde winst na vier jaar is ongeveer 35.000 euro, dat is ongeveer een modaal jaarinkomen. Rondom dit gemiddelde is er een grote spreiding (zie Figuur 5.5). Aan de onderkant van de winstverdeling maakt een deel verlies (circa 10%) en bijna een derde heeft een positief inkomen, maar verdient minder dan het minimumloon.² Hoewel een groot deel weinig verdient, hoeft dit niet te betekenen dat zij moeilijk rond kunnen komen. Volgens een recente studie van het SCP hebben zelfstandigen niet meer moeite om rond te komen dan werknemers met een vast contract (Josten et al., 2014). Aan de bovenkant van de loonverdeling verdient een groot deel meer dan 40.000 euro (circa 30%), een kleiner deel meer dan 70.000 euro (circa 12%). Een kleine 5% verdient meer dan een ton.

Figuur 5.5 Winstverdeling, 4 jaar na start

5.3 Verschil in succes tussen jong en oud

Uitstroom naar baan grootst onder jongeren, niet onder ouderen

De kans op succes hangt bij ouderen sterk samen met het alternatief (pre)pensioen. Als we een onderscheid maken tussen de uitstroom van jongere (30-35 jaar) en oudere (50-55-jaar) starters, is dit goed zichtbaar. Meer dan de helft van alle jongeren stroomt uit naar een baan. Voor ouderen ligt dit aandeel veel lager. Over de tijd neemt de uitstroom van oudere starters naar pensioen sterk toe en naar uitkering en baan af (Figuur 5.6). Na negen jaar is de helft van de starters uitgestroomd naar (pre)pensioen.

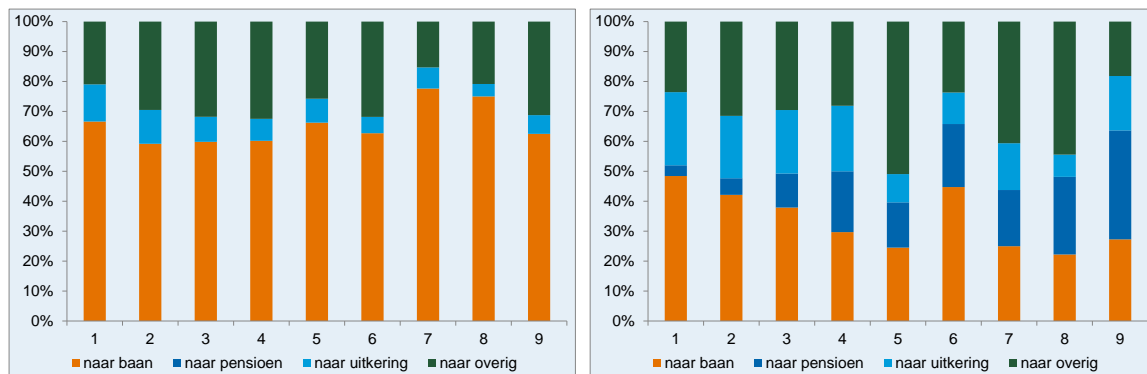
Uitstroom naar (pre)pensioen gezien als succesvolle overbrugging

De uitstroomcategorie (pre)pensioen maakt het vergelijken van uitstroomkansen van jongeren en ouderen lastig. Om deze reden kijken we naar de slaagkans, dat wil zeggen de kans dat iemand volgend jaar nog zelfstandige is voor iemand die dit jaar nog zelfstandige is. Uitstroom naar pensioen is dan geen mislukking, maar een succesvolle overbrugging tot het pensioen. Aangezien we niet weten hoe lang iemand met pensioen nog zelfstandige is,

² In 2007 bedroeg het bruto minimumloon 16.963 euro.

kunnen we de duur niet meten. Bij het meten van slaagkansen gaan we op dezelfde manier om met deze onbekende duur als met de duur van iemand die in het laatste jaar van de onderzoeksperiode nog zelfstandige is (zogenoemde 'right-censoring'). De slaagkansen van ouderen (50-60-jarigen) zijn dan ongeveer 10-15% lager dan die van jongeren (Figuur 5.3).

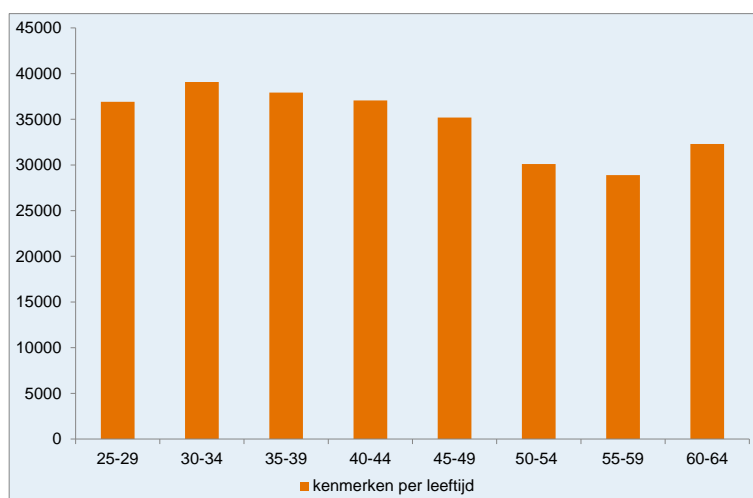
Figuur 5.6 Jaarlijkse uitstroom van starters op leeftijd 30-35 (links) en 50-55 (rechts)

Jongeren maken veruit de hoogste winst

De gemiddelde winst is het hoogst onder 30-34-jarige starters en bedraagt 39.000 euro. Starters ouder dan 50 jaar maken minder winst. Binnen de groep 50-plussers steken 60-64-jarigen er positief bovenuit, de gemiddelde winst ligt met 32.000 euro hoger dan die van 50-54-jarigen.

Figuur 5.7 Gemiddelde winst 3 jaar na start, per leeftijdsklasse

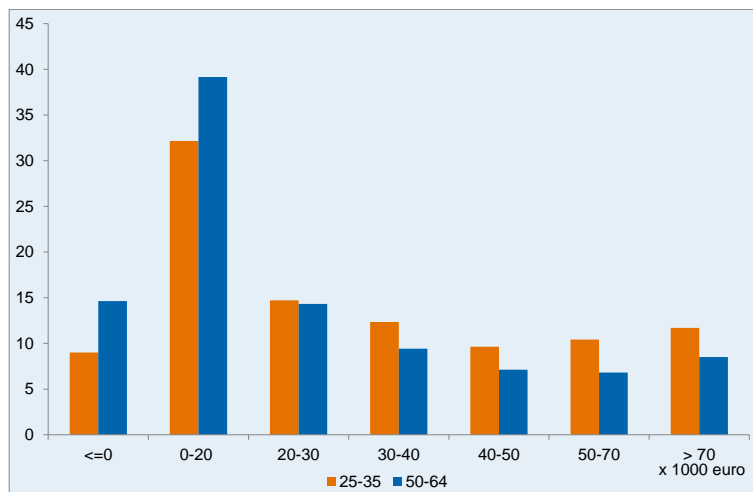

Noot: Verwachte winst voor gemiddeld persoon in een leeftijdsklasse. Leeftijd in jaar voor start.

Grote winstspreading 3 jaar na start, vooral voor ouderen

De gemiddelde winst is lager en de spreiding van de winst is groter voor de groep 50-64-jarigen dan voor de jongere groepen (zie Figuur 14). Ook is onder die groep het aandeel dat verlies lijdt, het grootst. Na drie jaar verdient de helft van alle 50-64-jarigen minder dan 20.000 euro en 14% draait zelfs verlies. Van alle zelfstandigen maakt 1% drie jaar na de start meer dan 25.000 euro verlies en 1% meer dan 2 ton winst. In de regressie laten we de uitersten buiten beschouwing.

Figuur 5.8 Winstverdeling 3 jaar na start, jongeren en ouderen

Een deel van de verschillen tussen jongere en oudere starters komt mogelijk door een andere samenstelling. Zo zijn jongeren vaker hoog opgeleid. In de volgende paragraaf corrigeren we voor verschillen in opleiding en andere achtergrondkenmerken.

5.4 Kenmerken en succes

De resultaten in deze paragraaf tonen de invloed van kenmerken op de slaagkansen en het succes. Uit de analyse blijkt dat de persoonskenmerken verschillend uitpakken voor mannen en vrouwen. Om deze reden schatten we aparte regressies voor mannen en vrouwen.

5.4.1 Slaagkansen

De regressieresultaten laten zien dat de kans om te stoppen als zelfstandige afhangt van persoonskenmerken, het startjaar en hoe lang iemand al zelfstandige is (zie Tabel C2 in Appendix C).

Stopkans groter voor ouderen, alleenstaanden en allochtonen

Zelfstandigen ouder dan 45 jaar hebben een grotere kans om te stoppen dan jongeren. Deze bevinding sluit aan bij eerder onderzoek (Bosch, 2012). Binnen de groep jongeren (25-44 jaar) is er weinig verschil. De kans om te stoppen neemt af met de opleiding. Zelfstandigen die samenwonen of getrouwd zijn, hebben een kleinere stopkans. De aanwezigheid van kinderen verlaagt de stopkans, maar deze neemt toe naarmate de kinderen ouder zijn. De stopkans onder autochtonen is lager dan die onder allochtonen. Binnen de groep allochtonen is de kans om te stoppen groter voor Turken en Surinamers dan voor westerse allochtonen.

Werkervaring voor starten onderneming heeft invloed op de kans

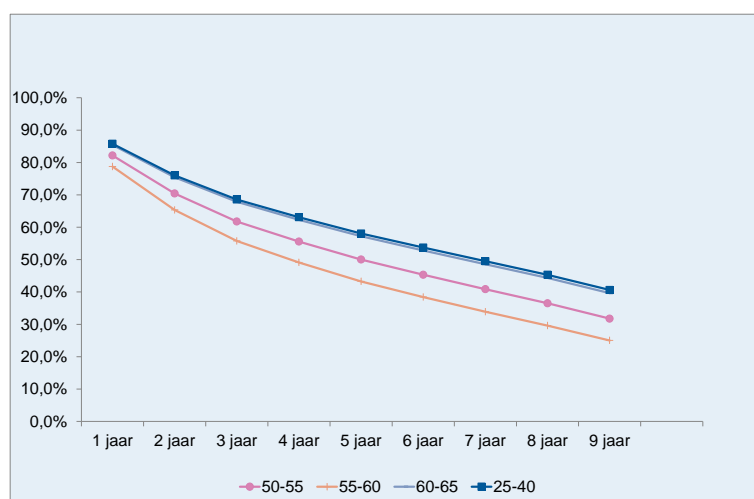
Starters vanuit een WW-uitkering hebben de grootste kans om door te gaan, ook vanuit een baan is de kans om zelfstandige te blijven groter. Starters vanuit een arbeidsongeschiktheidsuitkering, bijstand of pensioen hebben een grote kans om te stoppen. Dit sluit aan bij eerdere analyses (Bosch, 2011; Mevissen et al. 2012). Voor werknemers die

voorheen werkten in de industrie, is de stopkans het grootst. In alle andere sectoren is de stopkans voor werknemers lager dan voor werknemers vanuit de industrie. Het jaar waarin men zelfstandige wordt, lijkt ook de stopkans te bepalen. Starters die na het jaar 2000 hun bedrijf beginnen, stoppen eerder. De duur bepaalt ook de kans om te stoppen. Zelfstandigen die al langer zelfstandige zijn, stoppen minder snel.

Slaagkansen van oudere starters tot 60 jaar ongeveer 10-15% lager

Een andere manier om de invloed van leeftijd te laten zien is te kijken naar slaagkansen. De slaagkans geeft de kans aan dat iemand nog zelfstandige blijft. Om verschillen in kenmerken tussen leeftijdsgroepen uit te sluiten, zetten we de slaagkansen uit voor een persoon met gemiddelde kenmerken. De slaagkansen van ouderen zijn navenant lager door de uitstroom naar pensioen. We houden hier rekening mee door de uitstroom van zelfstandig ondernemerschap naar pensioen te zien als een succesvolle overbrugging tot het pensioen met een onbekende duur van het zelfstandig ondernemerschap. Figuur 5.9 laat zien dat de gestileerde slaagkansen van oudere starters (tot 60 jaar) ongeveer 10-15% lager liggen dan die voor jongere starters. De hoge gestileerde slaagkans voor 60-64-jarigen komt deels omdat we uitstroom naar pensioen niet zien als stoppen.

Figuur 5.9 Slaagkansen, per leeftijdsklasse

Noot: Schatting op basis van duurmodel, N=92334. Gestileerde slaagkansen voor personen met gemiddelde kenmerken in die leeftijdsklasse waarbij alleen de leeftijd varieert. Uitstroom naar pensioen gezien als ongekende duur en niet als stoppen. Leeftijd in het jaar voor de start.

5.4.2 Winsthoogte

Winst hoogst voor 30-34-jarigen en neemt af met leeftijd

Opvallend is dat de winst na drie jaar het hoogst is voor 30-34-jarigen van alle starters met verder dezelfde kenmerken. Daarna neemt de winst af met de leeftijd (Tabel C3, eerste kolom en Figuur 5.7). Een mogelijke oorzaak voor de winstdaling onder ouderen is dat zij minder uren werken vanwege hun gezondheid. Minder uren werken als zelfstandige betekent minder winst, maar dit nemen we niet waar in de data. Een alternatieve verklaring is dat ouderen over minder ondernemersvaardigheden beschikken dan jongeren. Buiten de waargenomen kenmerken, zoals opleiding en leeftijd, spelen mogelijk kenmerken zoals ondernemersvaardigheden of motivatie een rol.

Lage winsten voor vrouwen

De gemiddelde winst voor vrouwen is fors lager dan voor mannen (circa 19.000 euro) gegeven dezelfde kenmerken. Naar verwachting komt dit deels door deeltijdwerk. Aangezien het bestand geen informatie over uren bevat, kan deze verwachting niet onderbouwd worden. In enquêtes geven vrouwen vaker aan dat zij kiezen voor zelfstandig ondernemerschap vanwege benodigde flexibiliteit voor de zorg voor jonge kinderen. De invloed van kenmerken kan dan ook verschillen voor mannen en vrouwen. Om deze reden schatten we apart voor mannen en vrouwen (zie Tabel C3, tweede en derde kolom).

Jonge vrouwen maken meer winst, oudere mannen veel minder

Het verschil in de winst tussen oudere en jongere starters verschilt tussen mannen en vrouwen. Bij beide groepen maken ouderen minder winst dan jongeren. Binnen de groep vrouwen zijn het vooral de jonge vrouwen (30-39-jaar) die gemiddeld de meeste winst maken. Onder mannen gaat de gemiddelde winst gelijk op voor de groep jonger dan 45 jaar en neemt de winst daarna sterk af met de leeftijd. (zie Tabel C3, tweede en derde kolom).

Opleiding belangrijkste factor voor winsthoogte

Opvallend is het grote verschil in winst tussen hoogopgeleiden (hbo en wo) en laagopgeleiden. Zelfstandigen met een middelbare of lagere opleiding (basisopleiding, vmbo, havo, vwo of mbo) maken gemiddeld 19.000 euro minder winst. Er is geen significant verschil tussen starters met een middelbare of lagere opleiding. Om een onderscheid te kunnen maken tussen het effect van zowel opleiding als leeftijd op de winsthoogte, nemen we kruistermen op tussen leeftijd en opleiding (zie Tabel D3). Hoogopgeleiden tussen de 30 en 34 jaar maken de hoogste winst. De kruistermen van opleiding en leeftijd tonen de sterke samenhang tussen leeftijd en opleiding. Een vergelijking van de tweede en derde kolom in Tabel D3 maakt zichtbaar dat het meenemen van interactietermen de afzonderlijke effecten van leeftijd en opleiding overneemt.

Mannen met partner en (oudere) kinderen maken meer winst

De huishoudsamenstelling is van belang voor de winsthoogte, maar voornamelijk voor mannen. Getrouwde mannen die starten als zelfstandige, verdienen 8000 euro meer dan hun alleenstaande evenknie. De samenhang van winst en de aanwezigheid van kinderen varieert sterk. Mannen met kinderen verdienen meer, maar dit geldt in mindere mate als de kinderen naar de basisschool gaan. Binnen de groep vrouwen verdienen starters met en zonder kinderen evenveel. De verwachting is dat vrouwen met kinderen minder uren draaien en zij daarom minder winst maken. De uitkomst dat vrouwen met en zonder kinderen evenveel winst maken, is dus onverwacht.

Lagere winst voor Turken en overige niet-westerse allochtonen

De winst verschilt ook naar herkomst. Gemiddeld verdienen Turkse mannen en overige niet-westerse allochtone mannen 11.000 tot 13.000 euro minder dan autochtonen of andere allochtonen. Marokkanen, Antillianen, Arubanen, Surinamers en westerse allochtonen maken gemiddeld evenveel winst als autochtone mannen. Binnen de groep vrouwen verdienen Surinaamse vrouwen gemiddeld meer.

Starters vanuit een baan of pensioen genereren hoogste winst

Gemiddeld verdienen starters met een uitkering 13.000 euro minder dan een starter vanuit een baan, ook na correctie voor kenmerken zoals opleiding en leeftijd. Onder mannen is dit effect nog negatiever (zie Tabel C3, tweede kolom). Mannen die starten vanuit de bijstand maken gemiddeld zelfs 19.000 euro minder winst dan mannen die starten vanuit werknemerschap. Voor vrouwen is dit verschil ook groot (13.000 euro).

5.5 Interpretatie van de uitkomsten

Opleiding is de meest bepalende factor voor zowel de slaagkans als de winsthoogte. Hoogopgeleiden zijn langer zelfstandige en maken ook (veel) meer winst. Het verschil in succes tussen ouderen en jongeren is groot, evenals tussen mannen en vrouwen.

Vrouwen maken gemiddeld veel minder winst, maar stoppen niet vaker. Zij besteden vermoedelijk minder uren aan hun bedrijf dan mannen. Vanwege het ontbreken van gegevens over uren in dit bestand is deze verklaring niet te toetsen. Binnen de groep vrouwen zijn het juist de 30-34-jarigen die de meeste winst maken, terwijl er bij mannen geen verschil in winst is voor starters tot 45 jaar.

De slaagkans en de winst zijn het kleinst onder laagopgeleiden en bijstandsgerechtigden en het grootst onder hoogopgeleiden en starters vanuit de WW. De startpositie blijkt ongeacht de leeftijd zeer bepalend voor het verdere succes.

Een verklaring voor het grote verschil is dat hoogopgeleiden over meer kennis beschikken. Ook in loondienst betaalt deze kennis zich uit, maar binnen ondernemerschap is de opbrengst nog groter (Van der Sluis et al., 2007). Ook is het verschil tussen hoogopgeleide en laagopgeleide zelfstandigen groter dan tussen hoogopgeleide en laagopgeleide werknemers, omdat laagopgeleide zelfstandigen vaker minder verdienen dan het wettelijk minimumloon.

Opleiding of werknemerschap kan ook sterk samenhangen met ondernemersvaardigheden, een tweede verklaring. Zo tonen studies aan dat een netwerk een belangrijke succesfactor is voor zelfstandig ondernemerschap. Voormalige werknemers beschikken over het algemeen over een groot netwerk. Dat draagt bij aan hun succeskans.

Kortom, ongeacht de leeftijd lopen de succesansen parallel met de arbeidsmarktpositie. Zelfstandigen die starten vanuit een sterke arbeidsmarktpositie, doen het goed, terwijl personen die starten vanuit een zwakke arbeidsmarktpositie, het niet lang volhouden of weinig winst maken.

Ouderen stoppen vaker dan jongeren en maken ook minder winst. De oorzaak hiervoor is lastig te achterhalen. Het kan deels komen door deeltijd, maar we zien dit zowel terug bij mannen als bij vrouwen. Het kan ook komen doordat ouderen die op latere leeftijd starten, mogelijk minder recente kennis hebben dan jongeren. Jongeren zijn net klaar met de (vak)opleiding of werken net een paar jaar met de meest recente technieken. Dit zou ook

verklaren waarom juist de groep 30-34-jarigen de meeste winst maakt. Aan de andere kant beschikken ouderen over meer ervaring, vakkennis en een groter netwerk. Toch zien we vooral bij mannen dat dit niet uitmondt in een hogere verdienste.

Hoe kan het dan dat er toch zoveel oudere zelfstandigen zijn? Het verschil komt doordat het huidige onderzoek alleen kijkt naar recente starters en niet naar alle zelfstandigen. Uit een recente ING-enquête³ blijkt dat de overgrote meerderheid (70%) begonnen is op een leeftijd tussen 25 en 44 jaar. Tevens zeggen veel respondenten dat ondernemerschap een “way of life” is en je “ondernemer blijft tot aan je dood”. Van alle ondernemers is zeventig procent al langer dan tien jaar ondernemer en bijna een kwart onderneemt tussen de vijf en tien jaar. De groep oudere zelfstandigen die vaak al op jonge leeftijd gestart is, valt vanwege databeperkingen buiten ons onderzoek.

6 Samenvatting en conclusie

In dit onderzoek volgen we ruim 47.000 starters in de periode 2000-2009, circa 0,8% van alle personen in het Arbeidsmarktpanel. Veelal vanuit een baan, maar ook vanuit een uitkering of ander inkomen. Van al die startende zelfstandigen is na vier jaar 60 procent gestopt en draait 10% nog verlies. Zelfstandig ondernemerschap is dus niet voor iedereen een duurzame optie.

Wie starten er als zelfstandige en welke kenmerken zijn bepalend?

De situatie waaruit men start geeft inzicht in de beweegredenen om te starten. Dit onderzoek laat zien dat ouderen en laagopgeleiden vaker starten vanuit bijstand en arbeidsongeschiktheid, beide posities hebben een zwakke binding met de arbeidsmarkt. Zij starten mogelijk eerder uit noodzaak - een negatieve beweegreden. Jongeren en hoogopgeleiden starten vaker vanuit een baan of vanuit de WW. Zij zullen kansen zien - een positieve beweegreden.

Jongeren starten vaker dan ouderen en we vinden daarom een negatief verband tussen leeftijd en de startkans. Als er niet alleen gekeken wordt naar starters, maar naar alle zelfstandigen op een bepaald moment, dan vinden studies vaak een positief verband tussen leeftijd en zelfstandig ondernemerschap. Bij de analyse voor alle zelfstandigen wordt impliciet ook het succes van eerdere starters meegenomen.

Hoe succesvol is starten en welke kenmerken zijn bepalend?

Opleiding is de meest bepalende factor voor zowel de slaagkans als de winsthoogte. Hoogopgeleiden zijn langer zelfstandige en maken ook (veel) meer winst. Vrouwen maken gemiddeld minder winst en stoppen niet veel vaker dan mannen. Binnen de groep vrouwen

³ ING ondernemingsindex, www.ing.nl/nieuws/nieuws_en_persberichten/2012/10/ing_ondernemersbericht_grote_verschillen_tussen_generaties_ondernemers.aspx

zijn het de jonge vrouwen die gemiddeld de meeste winst maken, binnen de groep mannen is er geen verschil in winst tussen starters onder de 45 jaar.

De succesansen komen overeen met de arbeidsmarktpositie. Zelfstandigen die starten vanuit een sterke arbeidsmarktpositie, doen het goed, terwijl personen die starten vanuit een zwakke arbeidsmarktpositie, het niet lang volhouden of doorgaan terwijl ze weinig winst maken. Mogelijke oorzaken voor het verschil in succes tussen de arbeidsmarktposities zijn het gebrek aan financiële buffer, verschil in kennis en ondernemersvaardigheden.

Het verschil in succes tussen ouderen en jongeren is groot. De slaagkans ligt voor ouderen lager dan voor jongeren hoewel het meten voor de 60-plussers lastig is door de uitstroom naar pensioen. Ook maken ouderen gemiddeld minder winst dan jongeren.

In hoeverre verklaren starters het hoge aandeel zelfstandigen onder ouderen?

Het aandeel zelfstandigen is het hoogst onder oudere werkenden. Dit aandeel is een momentopname en zowel de in- en uitstroom (aantallen zelfstandigen) in het verleden als de recente in- en uitstroom (aantallen starters en stoppers) bepalen de hoogte. Voor de bepaling van het aandeel binnen de groep werkenden is ook het toe- en uittredingsgedrag van werknemers relevant. Dit onderzoek laat zien dat ouderen niet vaker starten dan jongeren met dezelfde kenmerken en vaker stoppen. Recentelijk zijn het juist de jongeren die gestart zijn. Oudere zelfstandigen zijn veelal in het verleden al voor zichzelf begonnen en zijn dit nog steeds. Onder oudere zelfstandigen is de duur van de onderneming dan ook hoog. Deze belangrijke groep oudere zelfstandigen die vaak al op jonge leeftijd gestart zijn, vallen buiten ons onderzoek. Anders dan in de VS kan het relatief hoge aandeel zelfstandigen onder oudere werknemers niet toegerekend worden aan het hoge aandeel oudere starters. Ouderen starten zelfs minder vaak dan jongeren.

Conclusie

Het hoge aandeel oudere zelfstandigen komt niet door het hoge aandeel starters onder ouderen. Ouderen starten niet vaker dan jongeren en stoppen vaker. Oudere zelfstandigen zijn veelal in het verleden al voor zichzelf begonnen en zijn dat nog steeds.

Opleiding is de meest bepalende factor voor zowel de startkans, als de slaagkans en de winst. Meer algemeen loopt het succes parallel aan de arbeidsmarktpositie. Voor sommige ouderen is het starten van een onderneming weliswaar een alternatief voor een baan in loondienst, maar zij zijn daarin minder succesvol dan jongeren. De belangrijkste reden is dat zij veelal starten vanuit een minder sterke arbeidsmarktpositie.

Meer dan voor jongeren lijkt zelfstandig ondernemerschap voor een kleine groep startende ouderen een alternatieve optie om enig inkomen op de arbeidsmarkt te verwerven.

Literatuur

- Been, J., en M. Knoef, 2012, Exit routes to retirement: the role of social security and self-employment, Working Paper
- Bosch, N., 2011, Success of self-employment, in: F. Cörvers, R. Euwals en A. de Grip (eds) Labour Market Flexibility in the Netherlands, The role of contracts and self-employment, CPB/ROA, Den Haag
- Bosch, N., G. Roelofs, D. van Vuuren en M. Wilkens, 2012, De huidige en toekomstige groei van het aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking, CPB Achtergronddocument.
- Caliendo, M. en A.S. Kritikos, 2010, Start-ups by the unemployed: characteristics, survival and direct employment effects, *Small Business Economics*, vol.35(1): 71-92.
- Caliendo, M. en S. Künn, 2011, Start-up subsidies for the unemployed: long-term evidence and effect heterogeneity, *Journal of Public Economics*, vol. 95(3-4): 311-31.
- CBS, 2014, Achtergrondkenmerken en ontwikkelingen van zzp'ers in Nederland. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Cörvers, F., R. Euwals en A. de Grip, 2011, Labour market flexibility in the Netherlands, CPB/ROA, Den Haag
- Dalen, H. van, K. Henkens en J. Schippers, 2007, Oudere werknemers door de lens van de werkgever, NIDI Rapport no. 74, Den Haag
- Dawson, C., A. Henley en P. Latreille, 2009, Why do individuals choose self-employment?, IZA Discussion Paper 3974.
- Deelen, A.P., 2012, Wage-tenure profiles and mobility, *De Economist*, vol.160(2): 141-155.
- Deelen, A.P., M. De Graaf-Zijl en W. van den Berge, 2014, Labour market effects of job displacement for prime- age and older workers, CPB Discussion Paper, nog te verschijnen.
- Fairlie, R.W., K. Kapur en S. Gates, 2011, Is employer-based health insurance a barrier to entrepreneurship?, *Journal of health economics*, vol. 30(1): 146-62.
- Fuchs, V., 1982, Self-employment and Labor Force Participation of Older Males, *The Journal of Human Resources*, vol. 17(3): 339-57.
- Heuts, L. en N. Van den Berg, 2011, Transitie naar zelfstandig ondernemerschap: kansrijk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt?, Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam.

- Hochguertel, S., 2010, Self-employment around retirement age, Tinbergen Institute Discussion Paper, TI 2010-067/3.
- Josten, E., J.D. Vlasblom en C. Vrooman. 2014, Bevrijd of beklemd? Werk, inhuur, inkomen en welbevinden van zzp'ers, Den Haag.
- Mevissen, J., L. Heuts, H. van Leenen en N. van den Berg, 2012, Aan de slag als ZZP-er? Onderzoek naar de kansen van zzp-schap voor migranten, ouderen en mensen met een arbeidsbeperking, conceptrapport Regioplan Beleidsonderzoek, no. 2114.
- Millán, J., E. Congregado en C. Román, 2012, Determinants of Self-employment Survival in Europe, *Small Business Economics*, vol. 38: 259-63.
- Parker, S.C., 2010, *The Economics of Entrepreneurship*, Cambridge university press, Cambridge.
- Praag, C. M. van, 2003, Business survival and success of young small business owners, *Small Business Economics*, vol. 21: 1-17.
- Quinn, Joseph, 1980, Labor force participation patterns of older self-employed workers, *Social Security Bulletin*, 43(4): 17-28.
- Sluis, J. van der, M. van Praag en A. van Witteloostuijn, 2007, Why Are the Returns to Education Higher for Entrepreneurs than for Employees?, IZA DP No. 3058.
- Vries, N. de, W. Liebregts en P. Vroonhof, 2011, *Zelfbewust een Zelfstandige Positie*, Zoetermeer: EIM.
- Vroonhof, P., Tissing, H., Swaters, M., Bruins, A., en Davelaar, E., 2008, *Zelfstandigen zonder personeel*. Zoetermeer: EIM/Bureau Bartels.
- Zissimopoulos, J. en L. Karoly, 2007, Transitions to self-employment at older ages: the role of wealth, health, health insurance and other factors, *Labour Economics*, vol. 14(2): 269-95.

Appendix A Data

Data

Het arbeidsmarktpanel is het grootste Nederlandse databestand waarmee transitie van en naar zelfstandig ondernemerschap geanalyseerd kunnen worden. De steekproef bestaat uit ruim 1 miljoen personen. Het bestand is samengesteld door het CBS in opdracht van het CPB en bevat informatie over belangrijke achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, opleiding, woonregio en huishoudsamenstelling. Een groot voordeel van het AMP is de beschikbaarheid van (fiscale) inkomens van alle inkomensbronnen (winst, loon, uitkering). Op basis van deze inkomensbronnen maakt het CBS een indeling in sociaaleconomische positie. Zo maakt het CBS onderscheid in werknemers, zelfstandigen, AO-uitkeringsgerechtigden, WW-uitkeringsgerechtigden, mensen met bijstand, overige uitkeringsgerechtigden, pensioen, scholieren, studenten of overig (personen zonder inkomen).

Definitie (startende) zelfstandige

In dit onderzoek starten we met de CBS-definitie van zelfstandige op maandbasis, maar voegen een check op jaarinkomen toe. Een zelfstandige is een persoon wiens maandinkomen uit zelfstandig ondernemerschap het hoogst is van alle bronnen, óf wiens overige inkomsten (bijvoorbeeld loon) samen kleiner zijn dan 70% van het minimumloon. Hybride zelfstandigen (personen met zowel winstinkomen als looninkomen) kunnen tot de groep zelfstandigen of werknemers worden gerekend al naar gelang de hoogte van het winstinkomen. Een persoon met 2000 euro winst respectievelijk looninkomen en 4000 looninkomen respectievelijk winst *per maand* is volgens de CBS definitie een werknemer respectievelijk zelfstandige. Een starter is iemand die op het huidige peilmoment nog geen zelfstandige was en op het komende peilmoment wel. Een persoon die een jaar later 4000 euro winstinkomen heeft en 2000 euro looninkomen per maand, zou dan een starter zijn. Dit sluit niet aan bij de notie dat een starter iemand zonder ondernemingservaring is. Om deze reden kunnen in dit onderzoek personen *alleen* starter zijn als zij minder dan 2000 euro winstinkomen hebben (en minder dan 2000 euro verlies) in het gehele jaar voor de start. Per definitie vallen dan hybride zelfstandigen (met zowel enige mate aan winstinkomen als looninkomen) af. Dit zorgt voor aanzienlijk minder starters (30.000 in plaats van 47.000 euro) en is een groot nadeel. In de gevoeligheidsanalyses (zie Appendix E) zal de definitie van starter zonder check op het winstinkomen gebruikt worden.

Tabel A1 Aantallen Arbeidsmarktpanel

	Aantallen	
Totaal aantal persoon-jaren (15-74)	9.135.244	
Selecties (geen inwonende kinderen, geen scholieren etc.)	6.242.123	
	Aantallen	Aandeel
Totaal starters 2000-2009 (incl. hybride)	47.744	0,8%
Totaal starters 2000 -2009 (excl. hybride)	30.615	0,5%
Totaal starters 2000 -2009 (50-plussers)	9656	0,4%
Totaal starters 2000-2009 (50-minners)	38.088	1,0%

Tabel 2 laat zien hoeveel starters er zijn in de periode 2000-2009 en hoeveel daarvan ouder dan 50 jaar zijn. Gemiddeld is de startkans 0,8%. Veel starters hadden voorafgaand aan het jaar van 'start' al neveninkomsten als zelfstandige. Als we alleen kijken naar starters zonder die neveninkomsten, dan start 0,5% van alle personen. Er zijn in totaal bijna 10.000 oudere starters in de periode 2000-2009, tegen ruim 38.000 jongere starters. Dit zijn nog aanzienlijke aantallen en dit komt door de grootte van de steekproef. Het aandeel starters is groter binnen de groep 50-minners (1,0%) dan binnen de groep 50-plussers (0,4%).

Onderzoekspopulatie

De steekproef bestaat uit alle individuen die in de periode 1999-2009 meedoen aan de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Gegevens over inkomen komen uit administratieve bestanden van het Sociaal Statistisch Bestand.

Omdat de keuze van ouderen tijdens hun werkzame leven centraal staat, nemen we iedereen mee die in 1999 jonger is dan 65 jaar. Ook ouderen tussen de 65-75 jaar zitten in het onderzoeksbestand. De minimale leeftijd is 25 jaar (circa 350.000). Verder vindt er selectie plaats op waarneming van achtergrondkenmerken en GBA-informatie. Werkenden in de landbouw en delfstoffenwinning nemen we niet mee, omdat voor hen de keuze om zelfstandige te worden niet representatief is voor de rest van de sectoren (circa 70.000). Ook inwonende kinderen, studenten en scholieren (circa 26.000), overige huishoudleden en bewoners van institutionele instellingen (1.300.000) behoren niet tot de onderzoekspopulatie. Dit geldt ook voor zelfstandigen, zij hebben hun keuze om zelfstandige te worden al gerealiseerd. Het uiteindelijke onderzoeksbestand heeft 6,2 miljoen persoon-jaren observaties.

Tabel A2 Gemiddelde kenmerken, starters en niet-starters

Variabelen	Alle starters 2000-2009	Niet-starters alle jaren
	%	
Start in 2000	10,2%	9,1%
Start in 2001	9,8%	9,3%
Start in 2002	8,7%	9,6%
Start in 2003	8,0%	9,8%
Start in 2004	8,3%	10,0%
Start in 2005	8,4%	10,2%
Start in 2006	13,5%	10,3%
Start in 2007	11,3%	10,4%
Start in 2008	10,9%	10,6%
Start in 2009	10,8%	10,7%
Werkloosheid (regio)	4,84%	4,82%
Basisonderwijs (ref.)	5,3%	9,4%
Vmbo	18,3%	23,2%
Mbo, havo, vwo	43,2%	41,2%
Hbo, wo	33,2%	26,3%
25-29	12,2%	9,1%
30-34	18,7%	12,6%
35-39	19,7%	14,3%
40-44	16,6%	14,3%
45-49	12,6%	13,6%
50-54 (ref.)	9,3%	12,9%
55-59	6,1%	11,3%
60-64	3,3%	7,9%
65-74	1,5%	4,0%
Vrouwen	41,2%	52,4%
Autochtoon (ref.)	84,1%	85,2%
Marokko	0,6%	0,9%
Turkije	2,0%	1,4%
Suriname	1,0%	1,4%
Ned. Antillen en Aruba	0,4%	0,5%
Overige niet westerse allochtoon	2,7%	1,9%
Westerse allochtoon	9,0%	8,8%
Partner ja	84,1%	83,1%
Getrouwd	65,5%	70,0%
Kind aanwezig	53,5%	43,2%
Jongste kind 0-3	21,5%	14,5%
Jongste kind 4-11	26,0%	20,5%
Jongste kind 12-17	10,2%	11,0%
Werknemer (ref.)	60,8%	67,5%
AO	5,0%	5,4%
WW	5,7%	1,5%
Abw	2,4%	2,8%
Overig uitkering	3,5%	1,8%
Pensioen	3,4%	8,8%
Overig, geen inkomen	19,3%	12,2%
Sector (bekend)		
Aantal totaal	47.447	6.194.379

Appendix B Methode

Startkans

Voor de startkans schatten we een probit model waarin we als verklarende variabelen leeftijd, opleiding, geslacht, aanwezigheid kinderen, partner, jaar, herkomst, sector (werkend) en startpositie opnemen. Om het verschil tussen jongeren en ouderen te kwantificeren zijn er kruistermen met leeftijd. We schatten een lineair regressiemodel voor de specificatie met kruistermen omdat de marginale effecten dan eenvoudiger te berekenen zijn. Het verschil tussen OLS en marginale effecten van de basis probit (zonder interactietermen) is minimaal. Toch gaat de voorkeur uit naar een probit schatting omdat de kansen kleiner zijn en sommige geschatte kansen negatief worden.

Slaagkans

Voor de slaagkans schatten we een duurmodel. Voor het duurmodel zijn alleen die observaties interessant die risico lopen om te stoppen. Aangezien het arbeidsmarktpanel een jaarlijks bestand is, lopen degenen die starten in jaar t geen risico om te stoppen in jaar t . In de schatting nemen we deze (eerstejaars) observaties dus niet mee. Om dezelfde reden nemen we starters in 2009 niet mee.

Winsthoogte

Voor de winsthoogte maken we een gebruik van een lineair regressiemodel waarin we als verklarende variabelen leeftijd, opleiding, geslacht, aanwezigheid kinderen, partner, jaar, herkomst, sector (werkend), startpositie. We nemen de winst na drie jaar of na vier jaar mee in de schatting.

Appendix C Resultaten basis

Tabel C1 Schatting startkansen

	Basis	Mannen	Vrouwen
Marginaal effect			
25-29 (ref.)			
30-34	0.0002	-0.0002	0.0004***
35-39	-0.0009***	-0.0014***	0.0001
40-44	-0.0021***	-0.0026***	-0.0007***
45-49	-0.0034***	-0.0040***	-0.0016***
50-54	-0.0047***	-0.0054***	-0.0031***
55-59	-0.0060***	-0.0078***	-0.0053***
60-74	-0.0066***	-0.0091***	-0.0077***
Basisonderwijs (ref.)			
Vmbo	0.0007***	0.0009***	0.0013***
Mbo, havo, vwo	0.0018***	0.0010***	0.0031***
Hbo, wo	0.0035***	0.0012***	0.0057***
Vrouwen	-0.0033***		
Partner ja	0.0009***	0.0012***	0.0008***
Getrouwd	-0.0012***	-0.0010***	-0.0007***
Kind aanwezig	0.0003*	0.0007***	0.0002
Jongste kind 0-3	0.0003*	0.0005**	0.0002
Jongste kind 4-11	0.0003**	0.0003	0.0004**
Jongste kind 12-17	-0.0000	-0.0003	0.0001
Autochtoon (ref.)			
Marokko	-0.0020***	-0.0029***	-0.0029***
Turkije	0.0012***	0.0016***	-0.0007**
Suriname	-0.0012***	-0.0020***	-0.0012***
Ned. Antillen en Aruba	-0.0017***	-0.0038***	-0.0013**
Overige niet-westerse allochtoon	0.0006***	0.0000	0.0000
Westerse allochtoon	0.0001	-0.0005***	0.0002
Start vanuit baan (ref.)			
Start vanuit AO	-0.0056***	-0.0075***	-0.0087***
Start vanuit WW	-0.0007***	0.0017***	-0.0018***
Start vanuit bijstand	-0.0048***	-0.0026***	-0.0073***
Start vanuit overige uitkering	-0.0039***	-0.0024***	-0.0052***
Start vanuit pensioen	-0.0057***	-0.0087***	-0.0075***
Start vanuit overig	-0.0016***	0.0067***	-0.0038***
Start in 2000 (ref.)			
Start in 2001	-0.0003**	-0.0002	-0.0004**
Start in 2002	-0.0011***	-0.0012***	-0.0011***
Start in 2003	-0.0013***	-0.0017***	-0.0010***
Start in 2004	-0.0013***	-0.0015***	-0.0012***
Start in 2005	-0.0009***	-0.0015***	-0.0004**
Start in 2006	0.0011***	0.0014***	0.0008***
Start in 2007	-0.0003**	-0.0004*	-0.0005***
Start in 2008	0.0000	-0.0001	-0.0001
Start in 2009	-0.0006***	-0.0018***	0.0001
Werkloosheid	-0.0001***	-0.0001**	-0.0001**
Aantal observaties	6.155.105	2.912.598	3.242.507

* p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01
a Marginaal effect * 100 = de procentpunt verandering in de kans om te starten als zelfstandige bij een toename van 1 in de desbetreffende variabele, ceteris paribus. Regressie inclusief sectordummies (niet getoond).
Standaardfouten geclusterd op persoonsniveau.

Tabel C2 Relatieve stopkans

	Hazard ratio (a)		Hazard ratio (a)
25-29 (ref.)	1.0000	Industrie (ref.)	1.0000
30-34	0.9709	Openbare voorzieningsbedrijven	1.4549
35-39	0.9872	Bouwnijverheid	0.4892***
40-44	0.9825	Handel en reparatie	1.0086
45-49	1.0933**	Horeca	0.9217
50-54	1.1716***	Vervoer, opslag en communicatie	1.0629
55-59	1.4924***	Financiële instellingen	1.2171***
60-74	1.2630***	Zakelijke dienstverlening	1.1431***
Basisonderwijs (ref.)	1.0000	openbaar bestuur, soc. verzekeringen	1.2250**
Vmbo	0.8766***	Onderwijs	1.1161
Mbo, havo, vwo	0.8551***	Gezondheids- en welzijnszorg	0.9907
Hbo, wo	0.8301***	Cultuur en sport	0.9189
Vrouwen	1.0656***	Geen baan	1.0636
Partner ja	0.8019***	Start in 2000 (ref.)	1.0000
Getrouwd	0.9347***	Start in 2001	1.0721**
Kind aanwezig	1.4325***	Start in 2002	1.1161***
Jongste kind 0-3	0.7067***	Start in 2003	1.1972***
Jongste kind 4-11	0.7361***	Start in 2004	1.1484***
Jongste kind 12-17	0.6911***	Start in 2005	1.2260***
Autochtoon	0.8660***	Start in 2006	1.1701***
Marokko	1.1220	Start in 2007	0.9958
Turkije	1.2044***	Start in 2008	1.1808***
Suriname	1.0995	Na 1 jaar	1.0000
Ned. Antillen en Aruba	1.0455	Na 2 jaar	0.8012***
Overige niet-westerse allochtoon	1.1021*	Na 3 jaar	0.6897***
Westerse allochtoon (ref.)	1.0000	Na 4 jaar	0.5616***
Start vanuit baan (ref.)	1.0000	Na 5 jaar	0.5601***
Start vanuit AO	1.4924***	Na 6 jaar	0.5247***
Start vanuit WW	0.9215	Na7 jaar	0.5529***
Start vanuit bijstand	1.2956***	Na 8 jaar	0.5957***
Start vanuit ov. uitkering	1.0964	Na 9 jaar	0.7301***
Start vanuit pensioen	0.1856***	Constante	0.2020***
Start vanuit overig	0.9466		
Constante	0.2050***		
Aantal observaties	92.334		

*, p<10, ** p<0.05, *** p<0.01

(a) Relatieve stopkans of hazard ratio ten opzichte van referentiegroep. Bijvoorbeeld bij opleiding hbo/wo is de kans (1-0.83) 17% lager om te stoppen bij basisopleiding

Tabel C3 Winsthoogte 3 jaar na start, mannen en vrouwen

	Mannen en vrouwen	Mannen	Vrouwen
	Coëfficiënten	Coëfficiënten	Coëfficiënten
25-29 (ref.)	0.0	0.0	0.0
30-34	2,380.6***	1,017.7	4,897.6***
35-39	931.7	-393.8	3,034.7**
40-44	-145.0	-1,070.8	1,150.4
45-49	-2,019.8*	-4,523.7***	361.0
50-54	-4,549.1***	-7,173.5***	-3,031.5*
55-59	-6,060.9***	-7,516.5***	-5,251.6**
60-64			
Basisonderwijs (ref.)	0.0	0.0	0.0
Vmbo	711.1	500.0	1,628.7
Mbo, havo, vwo	1,080.1	1,127.0	1,626.9
Hbo, wo	19,267.2***	21,957.1***	16,471.7***
Vrouwen	-18,592***		
Partner ja	1,729.6*	3,984.5***	-3,102.7**
Getrouwd	2,372.1***	4,093.6***	-193.0
Kind aanwezig	2,949.2*	6,271.5***	-2,924.2
Jongste kind 0-3	-1,289.2	-1,717.5	-994.3
Jongste kind 4-11	-2,720.4**	-3,501.8*	-1,806.5
Jongste kind 12-17	-1,991.0	-3,332.5	129.6
Autochtoon (ref.)			
Marokko	-3,388.3	-3,578.9	-1,291.1
Turkije	-7,190.6***	-10,846.5***	5,250.1
Suriname	1,723.5	-3,103.5	7,648.2**
Ned. Antillen en Aruba	223.5	-1,228.9	3,288.5
Overige niet-westerse allochtoon	-8,491.3***	-13,172.4***	-766.4
Westerse allochtoon.	-1,842.6*	-2,479.1*	-954.1
Start vanuit baan (ref.)			
Start vanuit AO	-12,744.4***	-15,388.0***	-8,769.8***
Start vanuit WW	-13,077.4***	-14,163.3***	-10,903.8***
Start vanuit bijstand	-17,253.4***	-19,393.1***	-13,071.2***
Start vanuit ov. uitkering	-12,986.1***	-16,662.6***	-8,527.9***
Start vanuit pensioen	-7,931.8	-22,043.4** ^a	754.7 ^a
Start vanuit overig	-8,871.7***	-9,925.9***	-6,417.2***
Start in 2000 (ref.)			
Start in 2001	-289.3	-723.5	376.3
Start in 2002	729.0	421.0	1,317.9
Start in 2003	1,879.9*	1,853.3	2,321.3*
Start in 2004	1,229.9	332.4	3,246.8**
Start in 2005	1,104.9	1,949.0	219.1
Start in 2006	2,094.3**	2,147.2	2,763.3**
Constante	32,727.5***	29,647.7***	20,153.9***
Aantal observaties	12080	6942	5138
R2	0.2	0.1	0.1

* p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Resultaten van lineaire regressie. Coëfficiënt geeft effect op winst aan van verandering van de variabele met 1 eenheid.
N=12080, laagste en hoogste 1% winst eruit, evenals oudste leeftijdsklasse en cellen met 1 of 2 personen.

^a Kleine groep (circa 50 personen), resultaat minder betrouwbaar.

Appendix D Resultaten leeftijd

Tabel D1 Schattingsresultaten startkans inclusief interactietermen met leeftijd

	Basis, coef (OLS)a	Interactie, coef (OLS)a
25-29 (ref.)	0.0000	0.0000
30-34	0.0002	0.0000
35-39	0.0002	0.0003
40-44	-0.0010***	-0.0010***
45-49	-0.0022***	-0.0019***
50-54	-0.0034***	-0.0018***
55-59	-0.0054***	-0.0027***
60-74	-0.0072***	-0.0029***
Basisonderwijs (ref.)	0.0000	0.0000
Vmbo	0.0006***	0.0006***
Mbo, havo, vwo	0.0018***	0.0017***
Hbo, wo	0.0034***	0.0034***
Vrouwen	-0.0051***	-0.0056***
Partner ja	0.0010***	0.0012***
Getrouwd	-0.0017***	-0.0016***
Kind aanwezig	0.0003	0.0001
Jongste kind 0-3	0.0007***	0.0006***
Jongste kind 4-11	0.0005**	0.0005**
Jongste kind 12-17	-0.0001	0.0000
Autochtoon (ref.)	0.0000	0.0000
Marokko	-0.0027***	-0.0031***
Turkije	0.0017***	0.0013***
Suriname	-0.0010***	-0.0011***
Ned. Antillen en Aruba	-0.0018***	-0.0019***
Overige niet-westerse allochtoon	0.0013***	0.0009***
Westerse allochtoon	0.0002**	0.0002
Start vanuit baan (ref.)	0.0000	0.0000
Start vanuit AO	-0.0132***	-0.0159***
Start vanuit WW	-0.0019***	0.0012
Start vanuit bijstand	-0.0118***	-0.0126***
Start vanuit overige uitkering en pensioen	-0.0111***	-0.0036**
Start vanuit overig	-0.0055***	-0.0008
Start in 2000 (ref.)		
Start in 2001	-0.0003**	-0.0003**
Start in 2002	-0.0012***	-0.0012***
Start in 2003	-0.0013***	-0.0013***
Start in 2004	-0.0013***	-0.0013***
Start in 2005	-0.0009***	-0.0009***
Start in 2006	0.0013***	0.0013***
Start in 2007	-0.0003**	-0.0003**
Start in 2008	-0.0001	-0.0001
Start in 2009	-0.0007***	-0.0007***
Werkloosheid	-0.0001***	-0.0001***
25-34 (ref.)		
35-49, (man t.o.v. vrouw)	-0.0022***	-0.0024***
50-74 (man t.o.v. vrouw)	-0.0023***	-0.0039***
25-29 (ref.)		
30-34, ao		0.0009
35-39, ao		0.0011*
40-44, ao		0.0018***
45-49, ao		0.0025***
50-54, ao		0.0020***
55-59, ao		0.0024***
60-74, ao		0.0028***

30-34, ww		0.0074***
35-39, ww		0.0064***
40-44, ww		0.0037
45-49, ww		0.0016
50-54, ww		-0.0042**
55-59, ww		-0.0134***
60-74, ww		-0.0155***
30-34, abw		0.0015*
35-39, abw		0.0015*
40-44, abw		0.0010
45-49, abw		0.0020***
50-54, abw		0.0012
55-59, abw		0.0002
60-74, abw		-0.0003
30-34, ovuit_pens		-0.0022
35-39, ovuit_pens		-0.0046**
40-44, ovuit_pens		-0.0042**
45-49, ovuit_pens		-0.0061***
50-54, ovuit_pens		-0.0080***
55-59, ovuit_pens		-0.0099***
60-74, ovuit_pens		-0.0105***
30-34, overig		0.0003
35-39, overig		-0.0015*
40-44, overig		-0.0014*
45-49, overig		-0.0040***
50-54, overig		-0.0075***
55-59, overig		-0.0091***
60-74, overig		-0.0106***
Aantal observaties	6.155.105	6.155.105
* p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01		
^a Coëfficiënt van lineair regressiemodel.		

Tabel D2 Schattingsresultaten startkans met interactie tussen opleiding en herkomst

	Coëfficiënt (OLS)(a)
25-29 (ref.)	0.0000
30-34	0.0002
35-39	0.0001
40-44	-0.0011***
45-49	-0.0023***
50-54	-0.0034***
55-59	-0.0053***
60-74	-0.0070***
Basisonderwijs (ref.)	0.0000
Vmbo	-0.0003**
Mbo, havo, vwo	-0.0000
Hbo, wo	0.0011***
Start vanuit baan (ref.)	
Start vanuit AO	-0.0145***
Start vanuit WW	-0.0120***
Start vanuit bijstand	-0.0143***
Start vanuit overiguit en pensioen	-0.0120***
Start vanuit overig	-0.0102***
Basisonderwijs (ref.)	
Vmbo & ao	0.0012***
Vmbo & ww	0.0048***
Vmbo & abw	0.0015***
Vmbo& overige uitkering en pensioen	0.0009***
Vmbo & overig	0.0016***
Havo/vwo/mbo & ao	0.0012***
Havo/vwo/mbo & ww	0.0105***
Havo/vwo/mbo & abw	0.0029***
Havo/vwo/mbo& overige uitkering en pensioen	0.0006***
Havo/vwo/mbo & overig	0.0061***
Hbo/wo & ao	0.0009***
Hbo/wo & ww	0.0213***
Hbo/wo & abw	0.0072***
Hbo/wo& overige uitkering en pensioen	-0.0002
Hbo/wo & overig	0.0120***
Aantal observaties	6.155.105

* p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

(a) Coëfficiënt van lineair regressiemodel, alle kenmerken in regressie cf. tabel C1

Tabel D3 Schattingsresultaten winst, leeftijd en opleiding

	Zonder interactie	Met interactie
	Coëfficiënten	Coëfficiënten
25-29 (ref.)	0.0	0.0
30-34	2,380.6***	-1,016.3
35-39	931.7	-388.3
40-44	-145.0	-4,141.1
45-49	-2,019.8*	-8,066.2*
50-54	-4,549.1***	-5,514.3
55-64	-6,060.9***	-10,881.0
basisonderwijs (ref.)	0.0	0.0
vmbo	711.1	-1,113.1
mbo, havo, vwo	1,080.1	-384.0
hbo, wo	19,267.2***	13,762.3***
30-34, basis (ref.)		0.0
30-34, vmbo		929.9
30-34, havo, vwo, mbo		573.3
30-34, hbo, wo		10,186.3**
35-39, basis (ref.)		0.0
35-39, vmbo		-1,546.4
35-39, havo, vwo, mbo		-330.4
35-39, hbo, wo		5,721.9
40-44, basis (ref.)		0.0
40-44, vmbo		4,002.8
40-44, havo, vwo, mbo		2,510.5
40-44, hbo, wo		6,569.4
45-49, basis (ref.)		0.0
45-49, vmbo		6,378.5
45-49, havo, vwo, mbo		5,589.0
45-49, hbo, wo		7,799.5
50-54, basis (ref.)		0.0
50-54, vmbo		5,165.2
50-54, havo, vwo, mbo		2,543.6
50-54, hbo, wo		-1,857.9
55-64, basis (ref.)		0.0
55-64, vmbo		6,788.1
55-64, havo, vwo, mbo		7,427.8
55-64, hbo, wo		1,380.6
Constante	32,727.5***	35,332.5***
Observaties	12.080	12.080
R2	0.2	0.2

Resultaten van lineaire regressie. Coëfficiënt geeft effect op winst aan van verandering van de variabele met 1 eenheid.
N=12080, laagste en hoogste 1% winst eruit, evenals oudste leeftijdsklasse en cellen met 1 of 2 personen.

Appendix E Gevoeligheidsanalyse

Alternatieve definities zijn mogelijk door zelf een indeling te maken op basis van fiscaal jaarinkomen. Zo kan een zelfstandige ook gedefinieerd worden als iemand met winstinkomen (winst of verlies) ongeacht zijn overige inkomsten.

Definitie starter

In de gevoeligheidsanalyse kunnen personen *alleen* starter zijn als zij minder dan 2000 euro winstinkomen hebben (en minder dan 2000 euro verlies) in het hele jaar voor start. Per definitie vallen dan hybride zelfstandigen (met zowel enige mate aan winstinkomen als looninkomen) af. Ook mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering en daarnaast een eigen bedrijf vallen af als het winstinkomen groter is dan 2000 euro. Opvallend is dat er een zeer grote mate van samenloop (zowel winst- als ander inkomen) is. Circa 1.4% van alle mensen ontvangt zowel minimaal 2000 euro winst als inkomen uit een andere bron. Van alle starters is 36% begonnen vanuit een hybride constructie. Van alle mensen met samenloop 'start' 20% als zelfstandige (met andere woorden het winstinkomen is het jaar erop hoger dan het overige inkomen).

Tabel E1 en E2 tonen de resultaten. De verschillen in de uitkomsten zijn klein. Opvallend is dat het effect van leeftijd op de winst hoger is voor de groep hybride starters.

Alternatief is dat de indeling in oktober niet eenduidig is. Bijvoorbeeld een kleine AO-uitkering en veel winst, toch ingedeeld als AO. Helaas geen informatie over de maandinkomsten in de maand oktober, alleen over jaarinkomsten. Een nieuwe versie van het Arbeidsmarktpanel komt begin 2015 beschikbaar. In de versie is er naast de sociaaleconomische categorie in de maand oktober ook de sociaaleconomische categorie voor het hele jaar beschikbaar.

Tabel E1 Gevoeligheidsanalyse: Schattingsresultaten startkans (hybride starters)

	Zonder hybride starters	Met hybride starters
	Coëfficiënten (OLS)	Coëfficiënten (OLS)
25-29 (ref.)	0.0000	0.0000
30-34	0.0003**	0.0008***
35-39	-0.0007***	-0.0001
40-44	-0.0019***	-0.0015***
45-49	-0.0031***	-0.0030***
50-54	-0.0045***	-0.0049***
55-59	-0.0064***	-0.0077***
60-74	-0.0079***	-0.0106***
Basisonderwijs (ref.)	0.0000	0.0000
Vmbo	0.0006***	0.0014***
Mbo, havo, vwo	0.0017***	0.0033***
Hbo, wo	0.0034***	0.0056***
Vrouwen	-0.0034***	-0.0059***
Partner ja	0.0000	0.0000
Getrouwd	-0.0133***	-0.0142***
Kind aanwezig	-0.0021***	0.0040***
Jongste kind 0-3	-0.0119***	-0.0157***
Jongste kind 4-11	-0.0101***	-0.0067***
Jongste kind 12-17	-0.0117***	-0.0142***
Autochtoon (ref.)	0.0002**	-0.0001
Marokko	0.0010***	0.0016***
Turkije	-0.0017***	-0.0022***
Suriname	0.0003	0.0004
Ned. Antillen en Aruba	0.0007***	0.0006**
Overige niet-westerse allochtoon	0.0005*	0.0005*
Westerse allochtoon	-0.0000	0.0001
Start vanuit baan (ref.)	0.0000	0.0000
Start vanuit AO	-0.0027***	-0.0047***
Start vanuit WW	0.0016***	0.0014***
Start vanuit bijstand	-0.0011***	-0.0017***
Start vanuit overige uitkering en pensioen	-0.0018***	-0.0019***
Start vanuit overig	0.0013***	0.0005
Start in 2000 (ref.)		
Start in 2001	-0.0003**	-0.0003**
Start in 2002	-0.0012***	-0.0013***
Start in 2003	-0.0013***	-0.0017***
Start in 2004	-0.0013***	-0.0013***
Start in 2005	-0.0009***	-0.0010***
Start in 2006	0.0013***	0.0028***
Start in 2007	-0.0003**	0.0012***
Start in 2008	-0.0000	0.0009***
Start in 2009	-0.0006***	0.0009***
Werkloosheid	-0.0001***	-0.0002***
Constante	0.0051***	0.0054***
Aantal observaties	6.155.105	6.242.123

* p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

^a Coëfficiënt van lineair regressiemodel.

Tabel E2 Gevoeligheidsanalyse: Schattingsresultaten winst (hybride starters)

	Zonder hybride starters	Met hybride starters
	Coëfficiënten	Coëfficiënten
25-29 (ref.)	0.0	0.0
30-34	2,380.6***	1,956.5**
35-39	931.7	165.9
40-44	-145.0	-969.0
45-49	-2,019.8*	-2,900.8***
50-54	-4,549.1***	-4,185.3***
55-59	-6,060.9***	-5,789.3***
60-64		
Basisonderwijs (ref.)	0.0	0.0
Vmbo	711.1	1,221.8
Mbo, havo, vwo	1,080.1	2,199.4**
Hbo, wo	19,267.2***	19,188.9***
Vrouwen		
Partner ja	1,729.6*	1,646.6**
Getrouwd	2,372.1***	1,621.4**
Kind aanwezig	2,949.2*	4,230.4***
Jongste kind 0-3	-1,289.2	-1,465.0
Jongste kind 4-11	-2,720.4**	-2,429.1**
Jongste kind 12-17	-1,991.0	-1,661.6
Autochtoon (ref.)		
Marokko	-3,388.3	-4,479.0
Turkije	-7,190.6***	-7,317.0***
Suriname	1,723.5	272.1
Ned. Antillen en Aruba	223.5	1,226.1
Overige niet-westerse allochtoon	-8,491.3***	-8,417.9***
Westerse allochtoon	-1,842.6*	-1,354.0
Start vanuit baan (ref.)		
Start vanuit AO	-12,744.4***	-12,372.8***
Start vanuit WW	-13,077.4***	-11,111.1***
Start vanuit bijstand	-17,253.4***	-16,045.5***
Start vanuit overige uitkering	-12,986.1***	-10,812.8***
Start vanuit pensioen	-7,931.8	-978.5
Start vanuit overig	-8,871.7***	-7,519.5***
Start in 2000 (ref.)		
Start in 2001	-289.3	-307.8
Start in 2002	729.0	104.2
Start in 2003	1,879.9*	2,580.6***
Start in 2004	1,229.9	2,177.4**
Start in 2005	1,104.9	1,622.7*
Start in 2006	2,094.3**	3,340.6***
Constante	32,727.5***	30,727.1***
Aantal observaties	12.080	16.647
R2	0.2	0.2

* p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01

Resultaten van lineaire regressie. Coëfficiënt geeft effect op winst aan van verandering van de variabele met 1 eenheid.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

December 2014